

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ**

**V ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ**

***"СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОСТІ"***

М а р і у п о л ь – 2021

УДК 082(063)
ББК 94я43
С-69

С-69 Соціально-економічні проблеми сучасності: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Маріуполь, 31 травня 2021 р. – Маріуполь, 2021. – 74 с.

Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Соціально-економічні проблеми сучасності» містять результати наукових досліджень вітчизняних вчених щодо питань економічної теорії, розвитку світового господарства і міжнародних економічних відносин, управління національним господарством, економіки підприємства, економіки природокористування, економіки праці та фінансів. Матеріали будуть корисними для наукових та практичних працівників, керівників підприємств, викладачів вищої школи, аспірантів, магістрантів, студентів.

Головний редактор

Балуєва О.В., д-р екон. наук, доцент

Матеріали подано в авторській редакції
© Донецький державний університет управління, 2021 рік
© Автори тез, 2021 рік

ЗМІСТ

Алексеєнко М.Д.	5
БАНКІВСЬКА СИСТЕМА В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ЗАХОДІВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	
Гітис Т. П., Курішко К. А.	7
ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ПОСТКОНФЛІКТНОГО ВІДНОВЛЕННЯ	
Дятлова Ю.В., Саприкіна К.М.	9
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ	
Дятлова В.В., Рибалко К.О.	12
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЕКОНОМІКИ ЯПОНІЇ:ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	
Іванова Ж.Є., Воробйова В.Є.	15
ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ СТУДЕНТІВ СТАРШИХ КУРСІВ В УНІВЕРСИТЕТІ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ	
Кальянов А.В.	19
СОЦІОЕКОНОМІКА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ВИМІРІ	
Кірін Р.С.	21
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УРБОЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПОСТКОНФЛІКТНИХ ТЕРИТОРІЯХ	
Клименко К.В., Савостьяненко М.В.	23
СУЧАСНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО ФІНАНСУВАННЯ В РАМКАХ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ПАРТНЕРАМИ	
Кононов С.О.	26
ДОРОЖНІ ГОСПОДАРСТВА В ПРОГРАМІ ВЕЛИКЕ БУДІВНИЦТВО	
Латишева О.В., Антонова А.С.	29
АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	
Латишева О.В., Іщенко В. А.	33
АНАЛІЗ СТАНУ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	
Латишева О.В., Корсун Є. А.	38
ОПТИМІЗАЦІЯ БІЗНЕС - ПРОЦЕСІВ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ПІДСТАВІ ЇХ МОДЕЛЮВАННЯ	

Латишева О.В., Сичова В.О.	41
МОЖЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ БІЗНЕС - ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ЇХ УПРАВЛІННЯ	
Lokhman N.V., Lokhman M.O.	44
COMPLEMENTATION OF INNOVATION AND INVESTMENT STRATEGIES OF THE ENTERPRISE	
Лохман Н.В., Панасенко М.Я.	46
ПОСТУЛАТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДПРИЄМСТВА	
Маліч Л.А., Борисова О.О.	48
КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ	
Підгора Є.О., Неронова Л.О.	51
ФОРМАЛІЗАЦІЯ ЕТАПІВ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	
Степанов А.В., Корнілова О.В.	55
АНАЛІЗ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНИ	
Ткаченко О.Г., Єрлик А.О.	57
ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ	
Tulai O., Alekseyenko L.	60
FINANCIAL MECHANISMS FOR ENSURING THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES	
Хлистова А.А., Корнілова О. В.	64
СУЧАСНІ МЕТОДИ ПІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ	
Шляхтіна Г.В.	66
РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД ЛІДЕРСТВА ПІД ЧАС РЕФОРМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	
Якушева Л.В., Корнілова О.В.	69
ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ПОТЕНЦІАЛУ» ПІДПРИЄМСТВА	
ЯЦУК Г. М., ТАРАСЕНКО О.В.	72
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	

Алексєєнко М.Д.
доктор економічних наук, професор
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ЗАХОДІВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

Функціонування і розвиток вітчизняної банківської системи відбувається у складних умовах, коли зусилля уряду спрямовані винятково на зміцнення економіки і успішне переборювання наслідків пандемії COVID-19. У 2020 році середній загальний дефіцит відносно ВВП у країнах з розвинутою економікою склав 11,7%; у країнах з ринком, що формується, – 9,8%, а в країнах, що розвиваються, і з низькими доходами – 5,5%. До кінця 2020 року середня величина державного боргу у світі наблизилася до 97% ВВП [1]. У більшості країн уряди здійснюють гнучку і цілеспрямовану адаптивну політику для стабілізації економіки та створення умов для екологічного, справедливого й довгострокового відновлення економіки. Вважаємо, що потрібна подальша постійна і зацікавлена дискусія, до якої мають бути залучені як можна більша кількість науковців та практиків, всіх хто може сказати власну думку з дуже важливої проблеми посилення заходів із забезпечення стійкості банківської системи.

Для забезпечення стійкості особливої уваги заслуговує цілеспрямована підтримка життєздатних компаній і уникнення нерационального розподілу ресурсів та стримування зростання числа нежиттєздатних компаній. В світовій економіці уряди поступово скорочують обсяги загальних запозичень і гарантій та надають державну підтримку тільки в тих обставинах, коли існує потреба в інтервенції [2]. Крім того, розширенню партнерства з приватним сектором для оцінки життєздатності компаній перед наданням підтримки може сприяти адресність, скорочення адміністративних витрат, а також кредити. У 2021 році частка компаній, що планує залучати кредити в Україні упродовж наступних 12 місяців становить 41,7% (у попередньому кварталі – 41,9%); переважна більшість позичальників (76,7%) надає перевагу національній валюті; продовжує зменшуватися частка компаній, які планують брати кредити за кордоном, – до 6,9% з 8,0%. Підприємства відзначили меншу потребу в позикових коштах і головними перешкодами для залучення нових кредитів назвали високі ставки (58,7% респондентів) та надмірні вимоги до застави (39,1%) [3].

Банківська система України для стабільного фінансування і підвищення ліквідності українських банків застосовує коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) та нові стандарти організації системи управління

ризиками в банках, включаючи ризик ліквідності. Відповідно до постанови Правління НБУ від 24.12.2019 року № 158 з 1 квітня 2021 року запроваджує новий пруденційний норматив – коефіцієнт чистого стабільного фінансування або NSFR (*англ.* Net Stable Funding Ratio) [4]. Цей норматив стимулюватиме банки, по-перше, покладатися на більш стабільні та довгострокові джерела фондування, зменшуючи залежність від короткострокового фінансування, що дозволить банкам збалансувати їх активи та пасиви за строками погашення. По-друге, сприятиме зниженню одного з системних ризиків для фінансової стабільності, пов'язаного з короткостроковістю фондування банків.

Для активізації зусиль по досягненню цілей в сфері стійкого розвитку законодавчі акти мають містити чіткі положення щодо захисту інтересів вітчизняних банків, економічної безпеки нашої держави, а також вітчизняних клієнтів, які обслуговуватимуться в іноземних банках. Це актуально, зважаючи на можливість вирішення проблемних питань у разі неплатоспроможності та/або ліквідації іноземного банку за законодавством країни-місцезнаходження іноземного банку юридичної особи. Міжнародні фінансові аналітики для посилення заходів із забезпечення стійкості радять здійснювати регулярний моніторинг економічних і фінансових умов, підтримувати постійний діалог з податково-бюджетними й грошово-кредитними органами [5].

Література:

1. Gaspar Vitor, Lam W. Raphael, Mauro Paolo, Raissi Mehdi. Tailoring Government Support. URL: <https://blogs.imf.org/2021/tailoring-government-support/> (дата звернення: 15.05.2021).

2. Sandbu Martin. The Post-Pandemic BRAVE New World. *Finance & Development*, December 2020. P. 4-9.

3. Очікування бізнесу щодо економічного розвитку незначно погіршились, інфляційні та девальваційні очікування зросли – опитування підприємств у IV кварталі 2020 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/ochikuvannya-biznesu-schodo-ekonomichnogo-rozvitku-u-iv-kvartali-2020-roku> (дата звернення: 15.05.2021).

4. Норматив довгострокової ліквідності NSFR починає діяти з 01 квітня 2021 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/normativ-dovgostrokovoyi-likvidnosti-nsfr-pochinaye-diyati-z-01-kvitnya-2021-roku> (дата звернення: 15.05.2021).

5. Adrian Tobias, Jonasson Thor, Kose Ayhan, Silva Anderson. Keeping it Local: A Secure and Stable Way to Access Financing. URL: <https://blogs.imf.org/2021/03/12/keeping-it-local-a-secure-and-stable-way-to-access-financing/> (дата звернення: 15.05.2021).

Гітис Т.П.

кандидат економічних наук, доцент
Донбаська державна машинобудівна академія

Курішко К.А.

Донбаська державна машинобудівна академія

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ПОСТКОНФЛІКТНОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Кожна держава проходить певні історичні етапи в процесі власного розвитку. Зміни не завжди носять легкий та стабільний характер, інколи вони бувають болючими та дестабілізуючими. Велика кількість країн світу стикалися з наслідками збройних конфліктів, до них можна віднести: Сирію, Колумбію, Ірак, Судан, Ємен, Україну, Пакистан та інші.

Постконфліктне відновлення виступає першочерговим завданням країни після завершення активної фази збройного конфлікту. В цей момент перед урядами держав постають безліч питань одне з яких, це – налагодження механізмів управління соціально-економічною політикою.

Населення, що мешкає на територіях проведення бойових дій та безпосередньо стискається з негативними наслідками збройних конфліктів, має такі проблеми як втрата власного житла, місця роботи або навчання, вимушене внутрішнє або зовнішнє переміщення тощо. Отже, завданням соціальної політики держави в процесі постконфліктного відновлення є здійсненні заходів для подолання проблем громадян, що постраждали від збройного конфлікту. При цьому на особливу увагу заслуговує задоволення матеріальних і духовних потреб такої категорії населення як внутрішньо переміщені особи (ВПО). Внутрішньо переміщені особи – це люди, які залишили свої домівки, рятуючись від небезпеки, але не перетнули міжнародний кордон, а залишились на території рідної країни. ВПО перебувають під законним захистом свого уряду. Вони зберігають усі права та захист згідно з міжнародним законодавством з прав людини [1].

За даними Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб Міністерства соціальної політики України, кількість зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб (ВПО) станом на 13 квітня 2020 року становить 1446881 осіб. З них осіб працездатного віку – 367849, дітей – 197672, осіб з інвалідністю – 51355, пенсіонерів – 724427, обліковано сімей – 1173283[2].

Для вирішення проблем ВПО пріоритетними напрямками державної соціальної політики України повинні бути наступні:

1. Забезпечення внутрішньо переміщених осіб відповідним статусом (взяття на облік ВПО).

2. Забезпечення реалізації прав ВПО на зайнятість, освіту, пенсійні виплати, загальнодержавне страхування, соціальні послуги та виплати щомісячної адресної допомоги.

3. Забезпечення житловими послугами. Надання ВПО тимчасового або постійного місця проживання з можливістю тимчасового безоплатного проживання.

4. Створення умов «м'якої» інтеграції в новому місці проживання.

Проте, необхідно зауважити, що розглядати соціальну політику в розриві з економічною неможливо.

Найважливішими питаннями економічної політики України в постконфліктний період повинні бути наступні:

- відновлення промислового комплексу;
- забезпечення населення новими робочими місцями;
- налагодження інвестиційних процесів;
- створення сприятливих умов для розвитку бізнес середовища.

Вирішення проблем зайнятості населення з місць збройних конфліктів повинно бути одним з пріоритетних напрямів державної економічної політики в процесі пост конфліктного відновлення. В Україні на державному рівні необхідно розробляти та впроваджувати дієві механізми та заходи, які б спонукали підприємства:

- збільшувати кількість робочих місць та штат працівників;
- під час набору кадрів віддавати перевагу тій категорії населення, яка була вимушена покинути попереднє місце роботи з приводу збройного конфлікту;

– при недостатньому рівні кваліфікації працівників, що відносяться до категорії ВПО, сприяти їх професійному навчання з метою подальшого продовження трудової діяльності.

Перебування в умовах збройного конфлікту виснажує економічні та фінансові ресурси держави, значні обсяги бюджетних коштів спрямовуються в оборону-промисловий комплекс. Отже, гострим питанням для держави в постконфліктний період є пошук позабюджетних альтернатив фінансування програм соціально-економічного відновлення та розвитку. Україні необхідно запозичити досвід країн, що стискалися з проблемами постконфліктного відновлення, а саме активно співпрацювати з такими міжнародними організаціями, як: ООН, Європейський банк реконструкції та розвитку, Міжнародний валютний фонд та іншими. Це дозволить отримати економічну та фінансову допомогу для реалізації програм економічно-соціального розвитку у постконфліктний період.

Необхідно звернути увагу на те, що економічний розвиток держави у постконфліктному періоді залежить від інвестиційної політики. Так, відновлення діяльності промислових комплексів потребує великих обсягів фінансування. Держава може розраховувати на інвестиційні надходження тільки у разі налагодження внутрішнього миру та наявності чітких та

прозорих принципів функціонування економіки. В свою чергу інвестиційні вливання в економіку здатні дати поштовх для створення нових видів виробничої діяльності та створенню конкурентоспроможного продукту не тільки на державному, а й на світовому ринку.

Наступним важливим питанням виступає створення умов для розвитку бізнес середовища, які стануть передумовою економічного зростання та інтеграції до спільного світового ринку. Наявність сприятливого клімату в бізнес середовищі призводить до міжнародної довіри, що в свою чергу надає можливості залучення інвестицій.

Таким чином, налагодження механізмів управління соціально-економічною політикою в умовах постконфліктного відновлення є першочерговим завданням країн після завершення активної фази збройного конфлікту.

Література:

1. Внутрішньо переміщені особи (ВПО). URL: <https://www.unhcr.org/ua/внутрішньо-переміщені-особи-впо>
2. Сайт Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. URL: <https://minre.gov.ua>

Дятлова Ю.В.

доктор економічних наук, доцент

Донецький державний університет управління

Саприкіна К.М.

Донецький державний університет управління

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

Після глобальної фінансової кризи та реформування банківської системи України, в банківському секторі накопичилося ряд проблем, пов'язаних з конкуренцією з банками з іноземним капіталом [1]. Наявність умов конкурентної інтерналізації вимагає застосування сучасних механізмів розвитку як з боку держави [2], так і самих банків.

Щодо банків, це перш за все використання цифрових технологій, які є викликом традиційній банківській моделі роботи з клієнтом. Діяльність банків перетворюється на орієнтований на споживача цифровий ландшафт взаємодії через мобільну і он-лайнову систему. Саме цифровізація діяльності дає змогу розвинути вітчизняний банківський сектор.

Разом з потенційними можливостями розвитку, у банків з вітчизняним капіталом виникають проблеми, пов'язані з використанням цифрових

технологій, зокрема порушення їх роботи. Між тим, переваг для розвитку більше. Нові платіжні системи, такі як PayPal, Welsend (АБ "Укргазбанк"), PrivatMoney (АТ КБ "ПриватБанк"), FLASHPAY (ПрАТ «Банк Фамільний»), Система термінових переказів "Швидка копійка" (АТ "Ощадбанк"), IBOX MONEY TRANSFER (АТ "Айбокс Банк") і багато інших [3], пропонують деякі банківські послуги з нульовою платою. Новітні мобільні "нео-банки", такі як izibank, monobank, neobank та інші [4], приваблюють багато клієнтів, особливо молоді, своїми вигідними пропозиціями та легкістю в обслуговуванні. Крім того, важливого значення набуває забезпечення додаткових можливостей, включаючи можливість тимчасового призупинення використання карток, перегляду періодичних платежів за картками і зняття відбитків пальців для реєстрації на рахунках.

Банківський сектор є авангардом цифрового перетворення суспільства. Багато банків впроваджують цифрову трансформацію по усьому ланцюжку створення вартості, а технології, що дозволяють здійснювати перетворення стали потужнішими, доступнішими і простішими в застосуванні. В стратегіях банків цифрові технології відображено як спосіб зосередження на клієнтах, підвищення їх довіри до банківської системи загалом і певного банку зокрема, як можливість управляти потоками капіталу за депозитними і кредитними ресурсами. Кредитні ресурси банків будуть зростати за умов довіри до національної банківської системи, низький рівень якої після фінансової кризи тільки почав відновлюватися.

Ще один важливий пункт – інвестування. Роздрібні банківські послуги стали мобільним бізнесом [5]. Врешті-решт, мобільні банківські послуги на даний момент не є обов'язковою вимогою для споживачів, але цифровий банкінг у мобільному зв'язку є сучасною тенденцією, що підвищує конкурентоспроможність банків. Усе більш важливе значення придбаває забезпечення додаткових можливостей, включаючи можливість тимчасового призупинення використання карток, перегляду періодичних платежів за картками і зняття відбитків пальців для реєстрації на рахунках.

Споживачі звикли до високоякісного обслуговування в своєму повсякденному житті, цього вони чекають і від свого банку. Тому банки повинні зосередитися на налаштуванні і персоналізації своїх пропозицій і бути упевненими в тому що спілкування зі своїми клієнтами відбувається зручним, безперешкодним способом, таким, яким його хочуть бачити клієнти.

Враховуючи, що сьогодні все стрімко розвивається, банки мають провести велику роботу, щоб переконатися, що вони зберігають свою конкурентоспроможність. Цифровий банкінг є по-суті інноваційним компонентом комплексу банківського маркетингу, який доступний через безконтактні канали зв'язку. Це підвищує результативність економічної

діяльності вітчизняних банків, робить їх сучасними щодо цифрових банківських послуг, надає можливість утримати клієнтів і врахувати сучасні тренди світового розвитку.

Література:

1. Дятлова Ю.В. Інтернаціоналізація, інтеграція та інтерналізація в банківському секторі: теоретико-методологічні аспекти в контексті глобальної конкуренції. Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». 2018. № 6 (105). С. 145-151.

2. Дятлова Ю.В. Механізм розвитку банківського сектору України в умовах конкурентної інтерналізації: методологічні засади формування. *Проблеми та перспективи забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку: зб. наукових праць Донецького державного університету управління. Серія «Економіка»*. Маріуполь: ДонДУУ, 2019. Т. XX. Вип. 311. С. 255-264.

3. Платіжні системи, учасники та оператори послуг платіжної інфраструктури URL: <https://bank.gov.ua/ua/payments/payment-systems?page=1&perPage=5&search=&country=&indication=>.

4. Мобільні онлайн-банки. URL: https://bankchart.com.ua/spravochniki/gruppy_bankov/508.

5. Бородаєнко Н.В., Кердивар В.В., Дятлова Ю.В. Інвестиційний ринок України: стан та перспективи розвитку. *Науковий журнал Менеджер: Вісник Донецького державного університету управління*. 2018. № 2 (79). С. 66-72.

Дятлова В.В.
доктор економічних наук, професор
Донецький державний університет управління

Рибалко К.О.
Донецький державний університет управління

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЕКОНОМІКИ ЯПОНІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

В сучасному глобальному світі Японія виступає однією з найбільш розвинених країн світу, що досягла високого рівня технічної досконалості, особливо в окремих напрямках передових технологій. Тому сучасний стан її економіки, принципи функціонування і технологічного розвитку є цікавим для України, що нині вирішує складні завдання реформування і стимулювання економічного розвитку. Досвід цієї країни є певною мірою унікальним завдяки специфічним особливостям і може бути корисним для його імплементації в Україні для покращення стану економіки загалом, активізації діяльності в технологічних секторах і підвищення рівня конкурентоспроможності.

Аналіз досвіду розвитку і формування економічної політики є важливим і з точки зору розширення економічної взаємодії України із цією економічно потужною країною. Певні кроки у цьому напрямку були здійснені шляхом підписання між Україною та Японією у 2015 р. Угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій, а також запровадження у 2016 р. поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС на основі Угоди про асоціацію. У 2020 р. загальний товарообіг між Україною і Японією досяг рівня 1,26 млрд дол. США. При цьому український експорт становив 181,7 млн дол. США, а імпорт з Японії – 1076,3 млн дол. США. Прямі іноземні інвестиції Японії в Україну станом на 01.01.2020 р. становили майже 140 млн. дол. США і протягом 2019 р. збільшились на 560 тис. дол. США [1].

Аналіз змін в економіці Японії за останні роки показав, що у 2020 р. ВВП Японії зменшився на 4,8% в порівнянні з показником 2019 р., що, безумовно пов'язано із негативним впливом пандемії COVID-19, що призвів до скорочення внутрішнього попиту (особисте споживання скоротилося майже на 6 %, а воно майже на 60 % формує ВВП країни) та експорту (зменшився на 12,3 %). Слід зазначити, що такі негативні зміни характерні не лише для Японії, а й для інших провідних економік світу (рис. 1). Так ВВП США зменшився за 2020 р. на 3,6 %, країн Єврозони – на 7,4 %, високо розвинених країн в цілому – на 5,4 %, країн, що розвиваються – на 2,3 %, України – на 5,5 %. На відміну від названих країн, в Китаї розмір ВВП не зменшився, а лише уповільнився до 2 % його

приріст. Це певним чином показує як та чи інша країна була спроможна подолати економічні наслідки епідемії.

Вирішення проблеми подолання наслідків пандемії і поновлення економічного зростання в Японії пов'язують із державними витратами, кредитною підтримкою Банку Японії і корпоративною культурою, яка традиційно ставила гарантію зайнятості вище високої заробітної плати. Компромісом стало скорочення заробітної плати, що, безумовно, обмежило відновлення колишнього рівня споживчих витрат, але дозволило утримати безробіття на рівні всього 2,9 %.

Іншим фактором, що дозволяє розраховувати на зміну ситуації до кращого постає високий рівень конкурентоспроможності економіки цієї країни, що визначається високим рівнем її інноваційності загалом та окремих галузей зокрема, завдяки розвинутій інноваційній системі [3].

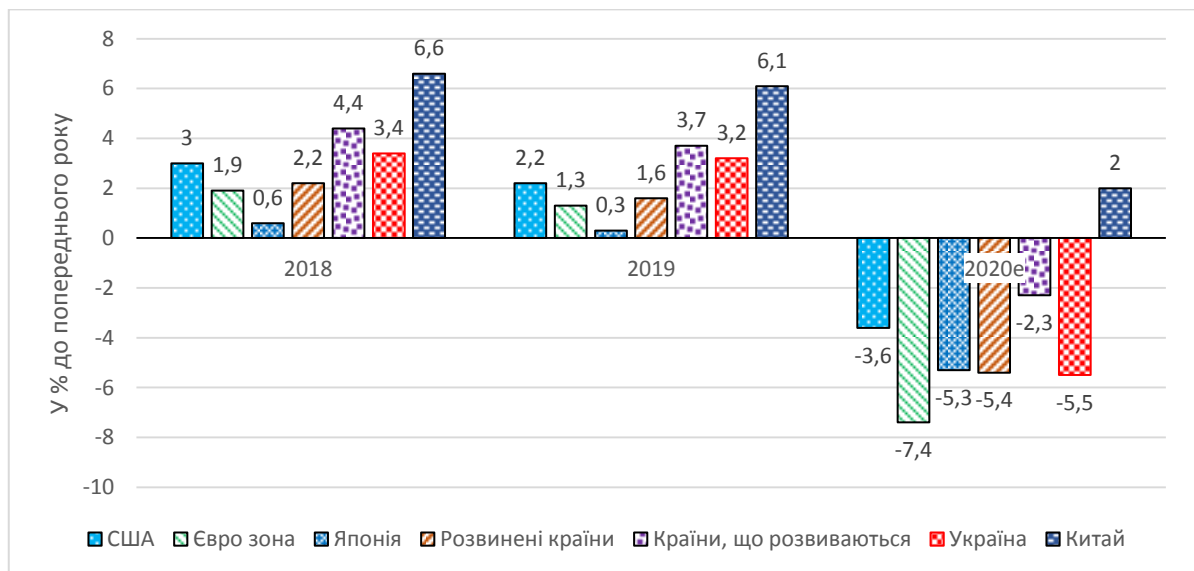

Рис. 1. Динаміка зміни ВВП окремих країн світу за 2018-2020 рр.
Побудовано авторами за даними [2].

Серед стратегічних завдань в сучасних умовах виділено цифровізацію та вуглецевий нейтралітет до 2050 р. у якості двох ключових політичних ініціатив. Цифровізація включає переміщення більшої кількості державних служб в Інтернеті та розширення доступу до технологій 5G і має потенціал для підвищення необхідного зростання продуктивності та залучення приватних інвестицій. А вуглецевий нейтралітет може підвищити торговельний баланс Японії, оскільки в даний час вона є чистим імпортером енергоносіїв. Але, обидві ініціативи, ймовірно, займуть роки, щоб дати помітні результати.

Вплив пандемії COVID-19 означив ще одну проблему економіки Японії, яка пов'язана із значною залежністю її виробничих процесів із постачаннями з Китаю. До пандемії Китай був найбільшим торговим

партнером Японії., значна частка японських фірм робила ставку на територіально найближчого партнера і повністю залежала від постачання критично важливих товарів від китайських виробників. На багатьох китайських заводах виробництво в умовах кризи було зупинене, що призвело до порушення ланцюжків поставок між державами. В результаті імпорт з Китаю впав майже вдвічі, що, негативно вплинуло на економічну діяльність японських компаній.

Для вирішення цієї проблеми було прийнято рішення про зменшення залежності від китайського імпорту і на виведення виробництва з Китаю японським компаніям були надані значні кошти. У квітні 2020 р. на ці цілі Японія виділила 243,5 млрд ієн (приблизно 2,2 млрд дол. США), щоб допомогти компаніям вивести виробництво з Китаю. Кошти розподілені наступним чином: приблизно 2 млрд спрямовано на допомогу компаніям, які перенесуть виробництво з Китаю до Японії, а решту - на допомогу компаніям, які розмістять виробничі потужності в інших країнах за межами Китаю. Крім того, влада Японії компенсує 100% зарплат малому бізнесу, який постраждав від пандемії COVID-19 [4].

Україна залучає японських інвесторів і має й надалі це посилювати. Конкурентні можливості України знаходяться саме в площині побудови інноваційної моделі розвитку, що виступає умовою економічного і політичного самовизначення, укріплення місця у світовій господарській системі і дозволяє забезпечувати національні інтереси. Впровадження інноваційної моделі розвитку передбачає імплементацію найкращого світового досвіду [5]. Досвід Японії є корисним щодо структурної перебудови економіки, фінансування і соціальної спрямованості інновацій, підтримки малого і середнього бізнесу в галузі науки і техніки та розробок, які пов'язують інноваційні технології з новим бізнесом. Це є позитивною тенденцією в контексті світової глобалізації економічного розвитку.

Література:

1. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Global Economic Prospects. World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>.
3. Diatlova V., Petryk I. National innovative system: modern scientific approaches to its formation. *International Journal of New Economics, Public Administration and Law*. 2019. № 2 (4). P. 28-37.
4. OECD. Japan Economic Snapshot. URL: <https://www.oecd.org/economy/japan-economic-snapshot/>.
5. Ткаченко О.Г. Формування національної інноваційної системи в контексті міжнародної економічної інтеграції. *Проблеми та перспективи забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку* : зб. наук. праць Дон. держ. ун-ту упр. Сер.: Економіка, 2018, Т. XIX, 308. С. 72-79.

Іванова Ж.Є.
старший викладач
Національний авіаційний університет

Воробйова В.Є.
Національний авіаційний університет

ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ СТУДЕНТІВ СТАРШИХ КУРСІВ В УНІВЕРСИТЕТІ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Законом України «Про вищу освіту» передбачені такі форми здобуття освіти: інституційна та дуальна. До інституційної форми віднесені відомі нам очна, заочна, дистанційна та мережева. Дуальній формі здобуття освіти надано окремого статусу з огляду на специфіку її реалізації та запит здобувачів освіти. Закон дає таке визначення: «Дуальна форма здобуття вищої освіти - це спосіб здобуття освіти здобувачами денної форми, що передбачає навчання на робочому місці на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації обсягом від 25 відсотків до 60 відсотків загального обсягу освітньої програми на основі договору». Очевидно, такий підхід різко контрастує із звичними для керівників університетів форм здобуття освіти. Адже планування освітньої траєкторії, контроль якості набуття знань, оцінювання вмій та навичок, набуття передбачених в освітніх програмах компетентностей та результатів навчання із сфери виняткового контролю університету переходить до представників-роботодавців.

Але як пояснити той факт, що більшість студентів, особливо старших курсів намагаються працевлаштуватись? Спроби пояснити це винятково меркантильними мотивами. Більшість здобувачів поряд із заробляннем грошей цікавить набуття практичного досвіду, навіть якщо вони працевлаштовуються не за спеціальністю.

На наш погляд, працевлаштування не за спеціальністю не є критично важливим для майбутнього фахівця. Адже, працюючи молода людина вчиться комунікувати, працювати з документами, відповідально ставитись до обов'язків та доручень, навчається проявляти ініціативу, отримує досвід співпраці з людьми. Звісно, що ці компетентності будуть корисними і у подальшому професійному житті.

Така практика характерна й для студентства Європейського Союзу та США. Наразі Європейський Союз виступає провідним світовим лідером у сфері підготовки кваліфікованих кадрів. Професійна підготовка кадрів забезпечує рівень життя населення країни та розвиток в цілому. Освітня та виробнича діяльність потребує злагодженої роботи, адже вони є чітким прикладом як теорія взаємодіє з практикою. Такою новою та гнучкою

формою організації професійного навчання виступає дуальна освіта. Пропонуємо розглянути у даній науковій роботі як дуальна освіта допомагає студентам старшим курсам покращити свої навички у спеціалізації.

Разом з тим студентство заходу вміють чітко встановлювати пріоритети, вступаючи до університету на ту чи іншу освітню програму студенти намагаються досягти максимальних результатів навчання у майбутньому це стане початком кар'єри та гарного заробітку в обраній професії. Саме тому в масі вони не нехтують навчанням на користь випадкових заробітків. Чого, на жаль, не розуміють українські студенти. Це на наш погляд є ключовою відмінністю.

Виходом із цього становища, якщо керівництво університетів дійсно піклується про своїх студентів є працевлаштування студентів старших курсів на кафедрах, у відділах та службах закладу вищої освіти.

На власному прикладі та на прикладі студентів віку від 20-ти років, які працюють в університеті, можемо означити наступні переваги: вміння комунікувати у професійному середовищі, отримання практичних навичок під час виконання доручень завідувача, робота із документообігом університету, введення кореспонденції вхідних та вихідних документів. Завдяки цьому, студенти, які працюють у такій освітній структурі реалізують свій потенціал. Тільки у такій робочій атмосфері можна здобути невичерпний досвід та навички, які в подальшому допоможуть при працевлаштуванні на роботу за фахом. Також працюючи в університеті можна отримати не тільки досвід, але й контакти у професійних колах, адже це так важливо мати знайомих, які близькі по інтересам у професії. Суміщення навчання та роботи дисциплінує молоду людину, таким чином вона вчиться правильно планувати завдання та час, який вона витратить на виконання доручення. Тайм-менеджмент та самоорганізація стали основою людей у 21 столітті, це є важливим компонентом, адже нестача часу на виконання завдань може викликати депресію, що неодмінно позначиться на самій роботі та її виконанні. Основною перевагою дуальної освіти є те, що після закінчення університету здобувач вже виходить з практичним досвідом. Роботодавець віддасть перевагу тому претенденту на роботу, який вже працював та має практичні навички. Адже, дуже важливо знати про бажану посаду не лише з підручників.

Враховуючи неготовність, а інколи не бажання університетів та представників від роботодавців запроваджувати повноцінну дуальну форму здобуття вищої освіти поєднання студентами навчання і роботи є об'єктивним процесом. Жодні заборони з боку адміністрації університетів та санкції стосовно студентів, що не повною мірою виконують навчальне навантаження не будуть дієвими, університети можуть лише допомогти

своїм студентам з 1-м місцем роботи, як це робить університет в якому я навчаюсь .

Кальянов А.В.

**доктор медичних наук, старший науковий співробітник
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»**

СОЦІОЕКОНОМІКА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ВИМІРІ

На сучасному етапі розвитку економіки і суспільства домінуючим фактором стає інформація, яка ініціювала науково-технічну революцію, котрою охоплена інтелектуальна діяльність людства в новітніх технологіях, штучному інтелекті, світовій глобалізації науки та освіти. Отже не дивно, що ХХІ століття – це епоха глобального інформаційно-мережевого суспільства, що характеризується проникненням інформаційних технологій в усі сфери суспільного життя, електронними формами державного і корпоративного управління та зайнятості населення. Впровадження нанотехнологій на засадах досягнень ноонаук, нооекономіки (життєзабезпечення без пошкодження довкілля і загроз для здоров'я населення), ноосуспільства і нооцивілізації (об'єднання мудрих осіб і життя у гармонії з біосферою) вимагає впровадження глобального менеджменту з накопиченням «Розуму + Мудрості».

На сучасному етапі вміння управляти суспільством «highsoc» важливіше, ані висока технологія «hightech». Сьогодні з'явилися понад професійні навички фахівців:

1. Системне мислення (вміння працювати і визначати складні системи, у т.ч. системна інженерія).
2. Програмування ІТ-рішень (управління складними автоматизованими комплексами).
3. Клієнтоорієнтованість (вміння працювати з потребами споживачів).
4. Робота з людьми (вміння працювати з колективами, групами, окремими людьми).
5. Крос-функціональність (отримання декількох кваліфікацій у працездатному віці).
6. Робота у режимі високої невизначеності та швидкої зміни умов завдань (вміння швидко приймати рішення, реагувати на зміни умов роботи, розподіляти ресурси та управляти власним часом).

Новий період цивілізаційного розвитку надав життю нові тенденції соціального капіталу, які пов'язані з наступними факторами:

1. Дематеріалізацією економіки з домінуванням нематеріальної вартості, яка пов'язана з цифровими технологіями.

2. Наявністю інновацій в будь-якому продукті чи послугі.
3. Відмові від вертикально інтегрованих (ієрархічних) систем у галузях сучасних економік мережевих структур.

Зміни в економіці і суспільстві, що сталися на рубежі двох століть під впливом інноваційних технологій, поглиблення процесів усупільнення і соціалізації виробництва, обумовлюють формування нового типу людини – людини знань, людини інформаційної, соціальної, інституціональної.

Функціонування сучасного соціуму як цілісної системи базується на багаторівневому мережевому організаційно-технологічному принципі. У рамках інформаційної парадигми суспільства необхідно розглядати інтегральні інформаційні ефекти (соціальні, економічні, соціокультурні, етнокультурні та інші).

Розвиток людського суспільства і соціальних явищ уявляє собою не стихійний, а програмований і керований процес, тобто суспільство – це завжди керована система, в якій є відповідний суб'єкт управління.

Серед сучасних методів регулювання соціоекономіки в контексті людського розвитку найбільш важливими є методи державного, регіонального та муніципального регулювання соціоекономіки (18,9%), методи її регулювання на галузевому і локальному рівнях (13,3%), методи соціального та соціологічного моніторингу на різних рівнях управління (12,2%), методи антикризового регулювання інвестицій (88,9%), правової експертизи та їх нормативно-правового забезпечення (7,78%) [1, с. 152].

Соціоекономіка передбачає створення і реалізацію виваженої інтегрованої соціально-економічної політики, що має на меті поступове повернення усіх галузей господарського комплексу країни до потреб та інтересів людини заради збереження і розвитку людського потенціалу.

Проте, в українському суспільстві ще не створені відповідні передумови щодо розвитку соціоекономіки і запровадження її здобутків у практику соціального управління, в той час як у багатьох зарубіжних країнах вона активно і ефективно використовується світовою спільнотою в рамках довгострокової соціальної політики держави.

Література:

1. Шконда В.В., Кальянов А.В. Соціоекономіка у людському вимірі: Монографія. Донецьк: Донбас, 2013. 259 с.

Кірін Р.С.

доктор юридичних наук, доцент

*Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Мамутова НАН України»*

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УРБОЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПОСТКОНФЛІКТНИХ ТЕРИТОРІЯХ

На початку літа 2018 р. у Міністерстві з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України (зараз - Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України) відбулася презентація звіту «Проведення оцінки та вивчення еколого-техногенного стану Донецької та Луганської областей (далі – ДЛЮ) з метою розробки рекомендацій щодо природноресурсного відновлення на екологічних засадах» [1], в якому проаналізовано поточний стан довкілля ДЛЮ, стан екологічно-небезпечних об'єктів, стан забруднення ґрунтів, атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод, а також розроблені рекомендації, як загальні, так і по кожному об'єкту.

Ще раніше експерти Екологічної мережі «Зой» звертали увагу, що при плануванні та веденні бойових дій турбота про довкілля знаходиться, напевно, на останньому місці, незважаючи на довгострокові негативні наслідки для всіх його складових і населення. Військові конфлікти призводять до цілого ряду небезпечних впливів на землі і ландшафти, рослинність, поверхневі і підземні води, наслідки бойових дій значно збільшують ризики виникнення аварійних ситуацій на промислових підприємствах та інфраструктурних об'єктах. Оцінка впливу бойових дій та вивчення наслідків - проблема досить непроста, враховуючи їх непрямий вплив практично на всі компоненти природного середовища. Ця проблема значно ускладнюється для великих густонаселених регіонів, що мають розвинену промислову і транспортну інфраструктуру [2].

Особливої уваги, перш за все в аспекті правової визначеності, потребують питання відновлення, підтримки та збереження (стабілізації) сталої екологічної безпеки в населених пунктах, що потрапили під вплив бойових дій на територіях ДЛЮ.

На виконання абз. 3 п. 5 ст. 11 «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» урядом затверджений перелік населених пунктів ДЛЮ, на території яких здійснювалася антитерористична операція [3].

Окремим розпорядженням уряд визначив також ще два переліки населених пунктів [4]:

1) на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження;

2) що розташовані на лінії зіткнення.

3 оголошенням Президентом України рішення про початок проведення Операції об'єднаних сил (далі – ООС) [5] у зонах безпеки та районі бойових дій з 30 квітня 2018 р. почав діяти особливий порядок, що встановлюються командуванням ООС.

Зона проведення ООС, на якій запроваджений особливий порядок, - це територія ДЛЮ до адмінкордонів із Харківською, Дніпропетровською та Запорізькою областями, а також Азовським морем. На всій території ДЛЮ запроваджено особливий порядок пропуску, розділений на три зони:

- «зелена» - доступ громадян необмежений;
- «жовта» - перебування дозволене за наявності документів (у цій зоні проводиться огляд речей та транспорту);
- «червона» - перебування осіб тимчасово обмежене або заборонене.

Межі цих зон (районів), а також населені пункти, які входять до зони безпеки, прилеглої до району бойових дій, визначатиме командувач ООС [6]. Крім того, в зоні безпеки, рішенням командувача ООС, можуть створюватися райони обмеженого та забороненого доступу. При цьому, до умов настання особливого порядку та надання спеціальних повноважень віднесено виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру.

Отже, з урахуванням одних із основних принципів охорони навколишнього природного середовища (далі – НПС), якими відповідно до ст. 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» є: а) пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних нормативів та лімітів використання природних ресурсів при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності; б) гарантування екологічно безпечного середовища для життя і здоров'я людей; а також положень Бюджетного кодексу України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», міста, що розташовані у зоні безпеки, повинні розробляти та затверджувати Програми про забезпечення екологічної безпеки міста (урбоекологічної безпеки), основною метою яких має бути забезпечення екологічно безпечних умов проживання населення міста. Крім того, Програмами визначаються пріоритетні завдання та заходи, спрямовані на поліпшення стану складових довілля, охорони та раціонального використання природних ресурсів, підвищення рівня суспільної екологічної свідомості населення певного міста.

Зокрема, планування завдань і заходів Програм має відповідати вимогам постанови Кабінету Міністрів України [7], а серед основних завдань для реалізації Програми, можуть бути, наприклад: - підвищення рівня суспільної екологічної свідомості; - поліпшення стану водних об'єктів; - ліквідація негативних факторів впливу на навколишнє природне середовище; - охорона та відтворення біологічного та ландшафтного різноманіття, формування екологічної мережі; - впровадження

комплексного підходу в сфері поводження з тваринами в місті тощо.

О. Трегуб слушно зауважує, що забезпечення екологічної безпеки, відновлення екологічної рівноваги пов'язано не лише з покращенням якості довкілля, але й соціальним та економічним відродженням міст на постконфліктних територіях (далі – ПКТ). Насамперед, потребує реагування проблема накопичення на відповідних територіях значних обсягів небезпечних відходів. На сучасному етапі доступним шляхом її розв'язання є надання дотацій із державного та місцевих бюджетів на перевезення цих відходів до місць утилізації в інших регіонах. Регіональна специфіка має враховуватися і при вдосконаленні законодавства про відходи на основі норм права ЄС. Принцип наближеності, закріплений у цьому праві, не може застосовуватися щодо зон реального чи потенційного ураження через бойові дії. Ефективність екологічного управління на ПКТ можливо підвищити шляхом здійснення якісного моніторингу довкілля. На сьогодні це означає широке залучення космічних технологій. Особливості моніторингу довкілля на основі цих технологій необхідно предметно віддзеркалити в законодавстві [8, с. 279-280].

Так, у лютому 2021 р. в Національному центрі управління та випробувань космічних засобів відбулось закріплення домовленостей щодо надання супутникових даних дистанційного зондування Землі (далі – ДЗЗ) з метою встановлення порушень в екологічній сфері та попередження значних зловживань між Державним космічним агентством України та Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України [9].

На думку Н.Р. Малишевої, в сучасних умовах, коли відсутні зобов'язальні норми договірного права щодо ДЗЗ, непересічну роль мають відігравати норми національного законодавства. Найбільш адаптованою формою закріплення таких відносин для України авторка вважає комплексний профільний Закон «Про космічну діяльність», прийняття нової редакції якого є цілком назрілим і своєчасним [10, с. 226].

Крім того, в процесі формування Програми урбоекологічної безпеки, пропонується враховувати, що до наборів (видів) геопросторових даних належить і складова «Безпека життєдіяльності людини», яка охоплює дані про госпітальні округи, санітарно-епідеміологічну ситуацію, ризики поширення інфекційних захворювань, вплив екологічного стану довкілля на здоров'я населення [11].

Література:

1. МТОТ: Проведено оцінку еколого-техногенного стану Донецької та Луганської областей. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/vadim-chernish-ekologichni-zagrozi-okupovanogo-donbasu-sogodni-ye-problemoyu-vsiyeyi-ukrayini> (дата звернення: 26 травня 2021)

2. Аверін Д., Денісов М. Війна на сході України: бойові дії та екологічні наслідки. URL: <https://deis.menr.gov.ua/lib/?showarticle/ua/2> (дата

звернення: 26 травня 2021)

3. Про затвердження переліку населених пунктів, на території яких здійснювалася антитерористична операція, та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2015 р. № 1275 (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 р. № 28-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-2015-%D1%80#Text> (дата звернення: 26 травня 2021)

4. Про затвердження переліку населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та переліку населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення : розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2014 р. № 1085 (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 79-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1085-2014-%D1%80#Text> (дата звернення: 26 травня 2021)

5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 квітня 2018 року «Про широкомасштабну антитерористичну операцію в Донецькій та Луганській областях» : Указ Президента України від 30 квітня 2018 р. № 116/2018 // Офіційний вісник Президента України від 30.04.2018 — 2018 р., № 10, стор. 3, ст. 174.

6. Зміна АТО на ООС: які нововведення очікуються на Донбасі. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2018/05/04/infografika/bezpeka/zmina-ato-oos-yaki-novovvedennya-ochikuyutsya-donbasi> (дата звернення: 26 травня 2021)

7. Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів : постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 р. № 1147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-96-%D0%BF#Text> (дата звернення: 26 травня 2021)

8. Трегуб О. (2020). Правове забезпечення екологічного відновлення міст на постконфліктних територіях. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, 4(92), 273-285. <https://doi.org/10.33766/2524-0323.92.273-285>

9. Впровадження супутникових даних ДЗЗ для фіксації злочинів проти природи. URL: <https://spacecenter.od.ua/vprovadzhennya-suputnikovih-danih-dzz-dlya-fiksacii%CC%88-zlochiviv-proti-prirodi/> (дата звернення: 26 травня 2021)

10. Малишева Н.Р. Дистанційне зондування Землі з космосу – не лише технічна проблема / Н.Р. Малишева // Правова держава. - 2019. - Вип. 30. - С. 218-229.

11. Про національну інфраструктуру геопросторових даних : Закон України від 13 квітня 2020 р. № 554-IX // Офіційний вісник України від 19.05.2020 — 2020 р., № 38, стор. 7, ст. 1237.

Клименко К.В.

**кандидат економічних наук, завідувач відділу бюджетної системи
НДФІ ДННУ «Академія фінансового управління»**

Савостьяненко М.В.

**старший науковий співробітник відділу міжнародних фінансів та
фінансової безпеки
НДФІ ДННУ «Академія фінансового управління»**

СУЧАСНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО ФІНАНСУВАННЯ В РАМКАХ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ПАРТНЕРАМИ

Розвиток «зеленої» економіки, який в актуальних умовах потребує залучення значних довгострокових зовнішніх фінансових ресурсів, залишається серед ключових пріоритетів державної політики. В рамках розвитку міжнародного фінансового співробітництва Україна взаємодіє з МФО та іншими партнерами з метою залучення фінансових інвестицій в «зелену» економіку та відповідно фінансування «зелених» проектів.

Сьогодні «зелене» фінансування позиціонується в рамках векторів «Національної економічної стратегії 2030» в рамках реалізації принципів сталого розвитку та поступового переходу до «зеленої економіки», розроблення позиційного документу щодо участі України в «Європейському зеленому курсі» та адаптації державної політики відповідно до такого курсу (стратегічна ціль «Забезпечення безпечного довкілля для населення», завдання 1,3) [1].

Так, 16 квітня 2021 року було підписано Договір про співпрацю для впровадження Проекту з розвитку сталого фінансування в Україні між Національним банком України та Міжнародною фінансовою корпорацією (МФК), що входить до Групи Світового банку. Метою даного Проекту є розвиток сталого фінансування в Україні шляхом розроблення стандартів «зеленого фінансування» й інтегрованих екологічних, соціальних та управлінських стандартів. Співробітництво здійснюватиметься за двома програмами: «Зелене фінансування» та «Інтегрована програма з екологічної, соціальної та управлінської практики для сприяння інвестиціям у країнах Європи і Центральної Азії» («Програма ESG»).

За даними МФК, у глобальному масштабі на ринках, що розвиваються, існують можливості для кліматичних інвестицій на суму близько 23 трлн. дол. США до 2030 року, водночас в Україні вони оцінюються в 73 млрд. дол. США [2]. Щоб скористатися цим потенціалом, країні необхідно прийняти відповідні стандарти та політику для побудови сталого фінансового сектору.

У наступні 3 роки в межах співпраці НБУ та МФК передбачається:

- розроблення стратегій НБУ щодо «зеленого» та сталого фінансування;
- розроблення стандартів сталого та «зеленого» фінансування в Україні;
- розбудова спроможності НБУ щодо включення аспектів ESG до нормативно-правових актів про корпоративне управління в банках України та стандартів розкриття інформації про ESG для банків, розроблення вимог з управління екологічними й соціальними ризиками в банках;
- обмін знаннями і розбудова спроможності НБУ; здійснення заходів із підвищення обізнаності для установ, що є об'єктами регулювання з боку НБУ (після прийняття НПА) [3].

У січні 2021 р. МФК прийняла рішення посилити місію Укргазбанку, надавши позику на загальну суму 30 млн. євро (орієнтовно 36 млн. дол.) з можливістю подальшої конвертації у статутний капітал. Залучені ресурси будуть використані для фінансування прийнятних проектів зі стійкої енергетики в Україні. Дане фінансування має допомогти Україні збільшити частку зеленої енергії в енергетичному комплексі та підвищити енергоефективність кінцевого споживання в різних галузях. МФК запропонував дорадчі послуги Укргазбанку, щоб допомогти банку досягти своїх амбітних цілей. Як результат, банк почав співпрацювати з компаніями, зацікавленими у стійкій енергетиці, енергоефективності та кліматичних технологіях [4].

Цікавим також є новий інструмент, який запустив МВФ. Це панель індикаторів зміни клімату, що має суттєво збільшити обсяг даних для аналізу макроекономічної та фінансової політики з метою реагування на глобальні кліматичні виклики. Новий інструмент розроблений МВФ у співпраці з Групою Світового банку, ООН, Європейською комісією, Євростатом та іншими міжнародними інституціями. Панель індикаторів – це єдина платформа, яка об'єднує експериментальні показники зміни клімату та дає змогу проводити порівняння між країнами. Вона охоплює дані щодо викидів парникових газів від економічної діяльності, торгівлі екологічними товарами, фінансування «зелених» проектів, політики урядів щодо зменшення впливу кліматичних змін, а також фізичних ризиків та ризиків перехідного періоду.

Розробка та запровадження такого інструменту зумовлена потребою МВФ у нагляді, моніторингу, розробці економічної політики, а також проведенні досліджень. Експерти МВФ вважають, що для розробки адекватних заходів боротьби зі змінами клімату, урядам потрібні більш достовірні дані для порівняння. Нова панель індикаторів МВФ має допомогти вирішити це питання. [5].

Зі свого боку ЄБРР у 2020 р. затвердив новий стратегічний план, де бере на себе зобов'язання до 2025 року збільшити кількість інвестицій в

зелені проекти до 50% від загальної суми інвестицій. Проте вже зараз інвестиційна політика банку надає перевагу проектам з сильною екологічною складовою. Останній з яскравих прикладів – співпраця банку з мережею супермаркетів «Сільпо» за програмою підтримки екологічно свідомого бізнесу, що вже зараз впроваджує стандарт ISO 14001 «Менеджмент навколишнього середовища», ISO 45001 «Охорона праці та техніка безпеки», ISO 39001 «Система безпеки дорожнього руху», впроваджуються енергоефективні заходи. Серед таких заходів – будівництво «Сільпо» ReCycling в Києві. «Зелений» «Сільпо» активно готується до отримання сертифікату BREEAM [6].

Також наразі Україна веде переговори з міжнародними партнерами та МФО про формування міжнародного фонду «зеленої» трансформації країни, який сприятиме прискоренню екологічних процесів в нашій країні через стимулювання бізнесу та надання йому доступу до відповідних фінансових ресурсів [7].

Так, відзначимо, що Міністерство енергетики спільно з Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження України розробили проект Концепції запровадження та розвитку ринку зелених облігацій в Україні [8], який наразі проходить процедуру погодження з органами державної влади. Забезпечення залучення «зеленого» фінансування згідно Концепції повинно здійснюватися шляхом: підтримки підготовки та реалізації пілотних проектів з випуску зелених облігацій різними категоріями емітентів із залученням програм допомоги ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій та донорських установ; залучення до співробітництва міжнародних банків розвитку в питаннях підвищення кредитної якості зелених облігацій українських емітентів та інвестування в зелені облігації України; проведення виїзних презентацій випусків (роуд шоу) на зовнішніх ринках капіталу з метою підтримки залучення міжнародних інвесторів до інвестування в українські випуски суверенних та муніципальних зелених облігацій; налагодження співробітництва із міжнародними фінансовими організаціями, зарубіжними інвестиційними компаніями та донорськими фондами з питань залучення «зеленого» фінансування тощо.

Література:

1. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року. Постанова КМУ від 03 березня 2021 р. № 179. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>
2. Розвиток ринку зелених облігацій в Україні створить фінансовий ресурс для проектів екологічного спрямування в енергетиці. URL: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article;jsessionid=FEF4318239FF1772B2AE7BD1E399C9D2.app1?art_id=245487013&cat_id=35109

3. Національний банк та IFC спільно працюватимуть над розвитком «зеленого фінансування». URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ta-ifc-spilno-pratsyuvatimut-nad-rozvitkom-zelenogo-finansuvannya>

4. Міжнародна фінансова корпорація IFC посилює «зелену місію» Укргазбанку мільйонами євро. URL: <https://vlasnasprava.ua/mizhnarodna-finansova-korporatsiia-ifc-posyliuie-zelenu-misiiu-ukrhazbanku-miljonamy-ievro>

5. МВФ запустив новий інструмент для відстеження змін клімату. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3223373-mvf-zapustiv-novij-instrument-dla-vidstezenna-zmin-klimatu.html>

6. Міжнародні фінансові організації та сталий бізнес «ставлять» на «зелене» будівництво. URL: <http://budport.com.ua/news/19619-mizhnarodni-finansovi-organizacij-ta-staliy-biznes-stavlyat-na-zelene-budivnictvo>

7. Україна обговорює формування фонду «зеленої» трансформації з міжнародними партнерами - віце-прем'єр. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/greendeal/736395.html>

8. Проект розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції запровадження та розвитку ринку зелених облігацій в Україні». URL: <https://sae.gov.ua/sites/default/files/Projekt%20rozpodilennya%20KMU%20%20C2%ABPro%20zaprovadzhennya%20kontseptsii%20zaprovadzhennya%20zaprovadzhennya%20ta%20rozvytok%20rynku%20zelenykh%20oblikiv%20v%20Ukrayini%20BB.pdf>

Кононов С.О.

*Донецький державний університет
управління*

ДОРОЖНІ ГОСПОДАРСТВА В ПРОГРАМІ ВЕЛИКЕ БУДІВНИЦТВО

Стійкий сталий розвиток будь-якого регіону, територіальної громади та країни в цілому неможливо забезпечити без належної дорожньої інфраструктури. Сучасна держава не може існувати без розвинутого дорожнього господарства, яке сьогодні забезпечує реалізацію бізнес зв'язків, туристичного потенціалу, функціонування виробництва та підвищення якості життя населення. Досвід європейських країн свідчить про те, що розвиненість дорожньої інфраструктури підвищує міжнародний взаємозв'язок між, який впливає на рівень розвитку економіки в країні. Отже, враховуючи актуальність даної тематики та негативний стан дорожнього господарства в Україні розпочато масштабну державну

програму «Велике будівництво», одним з напрямків, якої є покращення дорожньої інфраструктури в країні.

Дорожнє господарство є одним з ключових напрямів ефективного розвитку країни, тому необхідно приділяти значну увагу аналізу та контролю сучасного стану даної інфраструктури.

Транспортно-експлуатаційний стан більшості автомобільних шляхів України не відповідає сучасним вимогам і потребує капітального ремонту з урахуванням соціально-економічних потреб регіонів. За оцінками експертів Світового економічного форуму, Україна займає 132 місце в світі за рівнем розвитку автомобільних доріг. До того ж, понад 9,6 тис. мостів за технічними параметрами не відповідають вимогам сучасних норм і фактичному навантаженню, 1923 мости потребують термінового ремонту, а 86 мостів перебувають в аварійному стані [1].

Негативна ситуація зі станом українських доріг, в першу чергу, пов'язана з браком фінансування. Відповідно до даних Міністерства інфраструктури, 90% вітчизняних доріг в продовж 30 років майже не ремонтується. Так 51,1% автомобільних доріг загального користування не відповідають вимогам за рівністю, а 39,2% - за міцністю.

Водночас з 1 січня 2018 року чинними стали Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про джерела фінансування дорожнього господарства України» щодо удосконалення механізму фінансування дорожньої галузі» та Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо удосконалення механізму фінансового забезпечення дорожньої галузі». Цими Законами передбачено створення Державного дорожнього фонду у спеціальному фонді Державного бюджету України [1].

Згідно зі ст. 242 та 29 Бюджетного кодексу України та Закону України «Про джерела фінансування дорожнього господарства України» державний дорожній фонд фінансується за рахунок [2]:

1) акцизного податку з вироблених в Україні пального і транспортних засобів (окрім акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції), що сплачується платниками, які зареєстровані в Автономній Республіці Крим);

2) акцизного податку з ввезених на митну територію України пального і транспортних засобів;

3) ввізного мита на нафтопродукти і транспортні засоби та шини до них;

4) плати за проїзд автомобільними дорогами транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні;

5) плати за проїзд платними автомобільними дорогами загального користування державного значення;

6) державних запозичень, залучених для реалізації інвестиційних проектів на розвиток мережі та утримання автомобільних доріг загального користування;

7) концесійних платежів – у разі передачі новозбудованої автомобільної дороги загального користування державного значення у концесію;

8) інших надходжень, визначених законом про Державний бюджет України.

Загальний обсяг дорожнього фонду розподіляється [3]:

60 % на фінансування робіт, пов'язаних із автомобільними дорогами загального користування державного значення;

35 % на фінансування робіт, пов'язаних із автомобільними дорогами загального користування місцевого значення;

5 % на фінансове забезпечення заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм.

Першого березня 2020 року в Україні стартував президентський проект «Велике будівництво». Метою якого є масштабна розбудова якісної інфраструктури України. У межах проекту заплановано будівництво, реконструкцію таких інфраструктурних об'єктів як: дороги, школи, дитячі садки, центри екстреної медичної допомоги та стадіони.

Література :

1. Мельник В.І. Особливості фінансування галузі дорожнього господарства України в умовах децентралізації. Економіка та управління національним господарством, 2020. Вип. 42. С. 91-96.

2. Аналіз формування та використання коштів державного дорожнього фонду у 2018-2019 рр. URL: <https://feao.org.ua/products/dorozhniy-fond-2018-2019/>

3. Державний дорожній фонд. Особливості формування та використання коштів. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/66/Doroga-Fond12_%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%BA_.pdf

Латишева О.В.

кандидат економічних наук, старший викладач
ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія»

Антонова А.С.

ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія»

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Зараз в складних умовах затяжної економічної кризи, яка в останні роки посилена бойовими діями на сході країни та негативним впливом на національну економіку пандемії COVID-19 для стабільного розвитку національної економіки вимагають негайного розв'язання питання подолання існуючих перешкод розвитку реального сектору економіки, оскільки він забезпечує понад третини валової доданої вартості економіки України.

Сутність та особливості розвитку реального сектору економіки України згідно прийнятих в країні правил ведення бізнесу та стратегій національної безпеки держави та сталого розвитку «Україна – 2020», результати дослідження існуючих загроз розвитку підприємств реального сектору представлені у працях зарубіжних та вітчизняних вчених, а саме І. Ансофф, Р. Коулза, В. Алімова, О. Амоши, Б. Данилишина, І. Садчикова, фахівців Національного інституту стратегічних досліджень України О. Собкевич, А. Шевченко, В. Русан, Є. Белашова, Л. Жураковської [1] та інших.

Втім в умовах сьогодення так й залишаються не вирішеними проблеми забезпечення стабільного розвитку реального сектору економіки України, що зумовлює необхідність подальшого всебічного обговорення цих проблем та їх вирішення. Тому важливо дослідити сучасні умови функціонування реального сектору економіки, виявити проблеми, що стримують його розвиток, а також розробити стратегію розбудови насамперед секторів з високою доданою вартістю.

За підсумками 2020 р. падіння виробництва у промисловості становило 5,2 %, сільському господарстві – 11,5 %, обсяги вантажних перевезень скоротились на 10,6 % (без урахування трубопровідного транспорту), пасажирських – на 39,7 %. Темпи відновлення зростання залежатимуть від результативності державної політики в напрямку як протидії наявним ризикам, так і подолання ґрунтовних системних проблем [1, с. 3].

Зміни стану окремих параметрів характеристики стану розвитку реального сектору економіки можливо оцінити на представлених діаграмах на рис. 1 та рис.2:

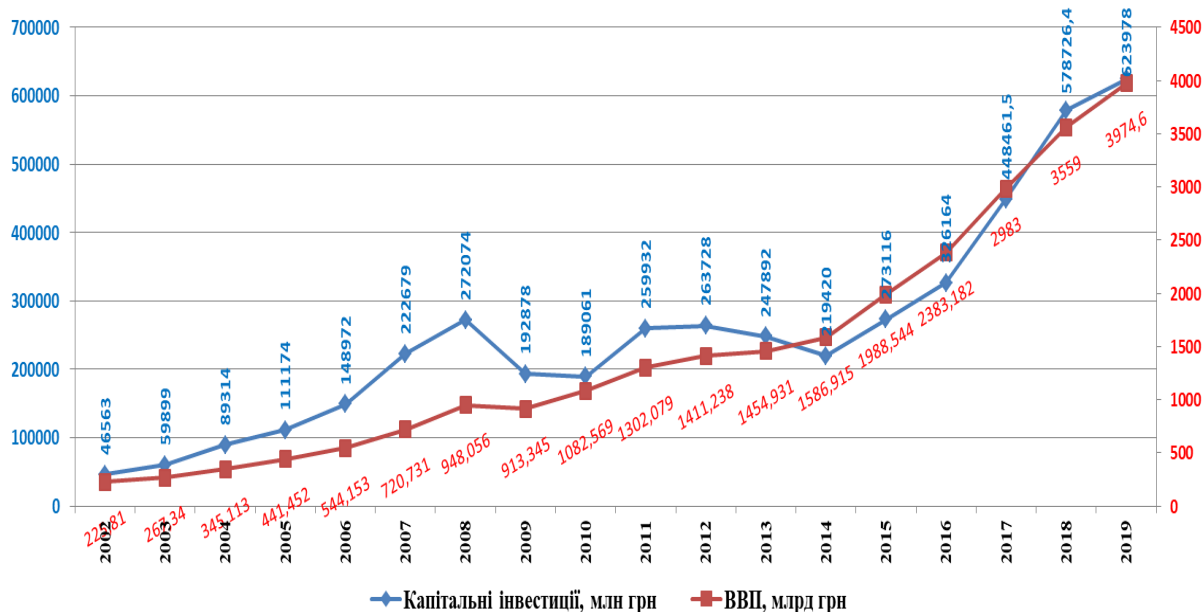

Рис.1 – Обсяги капітальних інвестицій та ВВП України (побудовано на підставі статистичних даних [2; 3])

Номинальний ВВП України з 2002 по 2020 рр., млн. дол. США

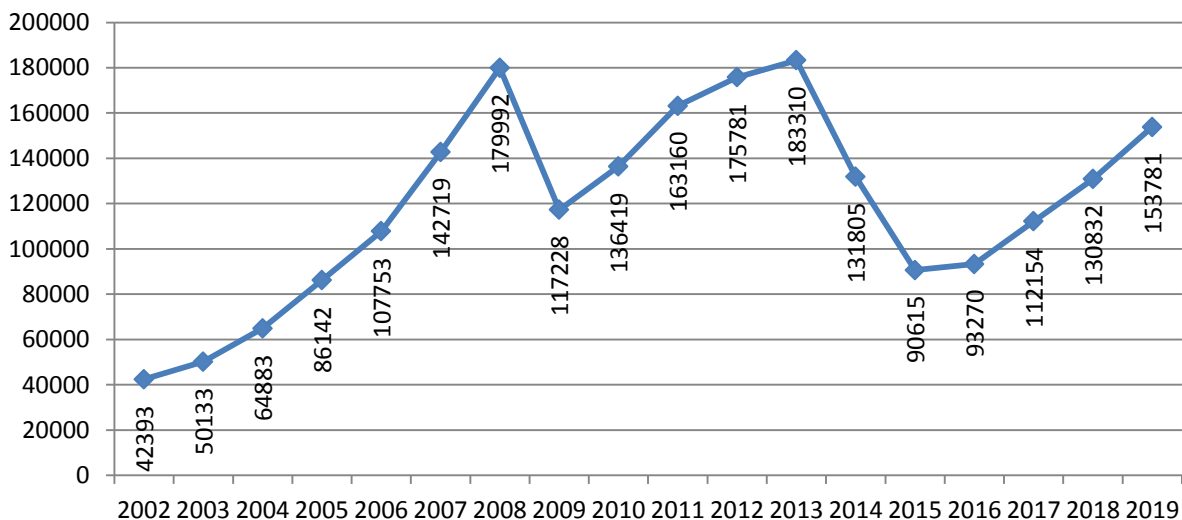

Рис. 2 – Номинальний ВВП України (побудовано на підставі статистичних даних; розмір ВВП в доларах – за даними Світового банку та МВФ [2; 3])

Отримані результати (рис. 1) показали, що до економічної кризи у 2008 р. відбувалось зростання обсягів капітальних інвестицій та ВВП, потім після значного спаду у 2008 р. і коливань у 2009-2010 р.р. намітилось покращення у 2011 році, далі на фоні зниження обсягів інвестицій ВВП повільно зростав, показники продемонстрували певні

спади у 2010 р. та у 2014 - 2016 рр. Динаміка ВВП України (рис. 2) характеризується ключовими кризовими періодами: 2008-2009 рр. (всесвітня фінансова криза), 2014-2015 рр. (трансформації в суспільстві після 2014 р., бойові дії на сході країни, зміна політичних еліт, втрата традиційних ринків збуту в РФ, наслідки деіндустріалізації та пандемії COVID-19 та ін. системні кризи).

Аналізуючи структуру ВВП України за кінцевим використанням, отримуємо несприятливу динаміку співвідношення експорту та імпорту України за останні роки (рис. 3):

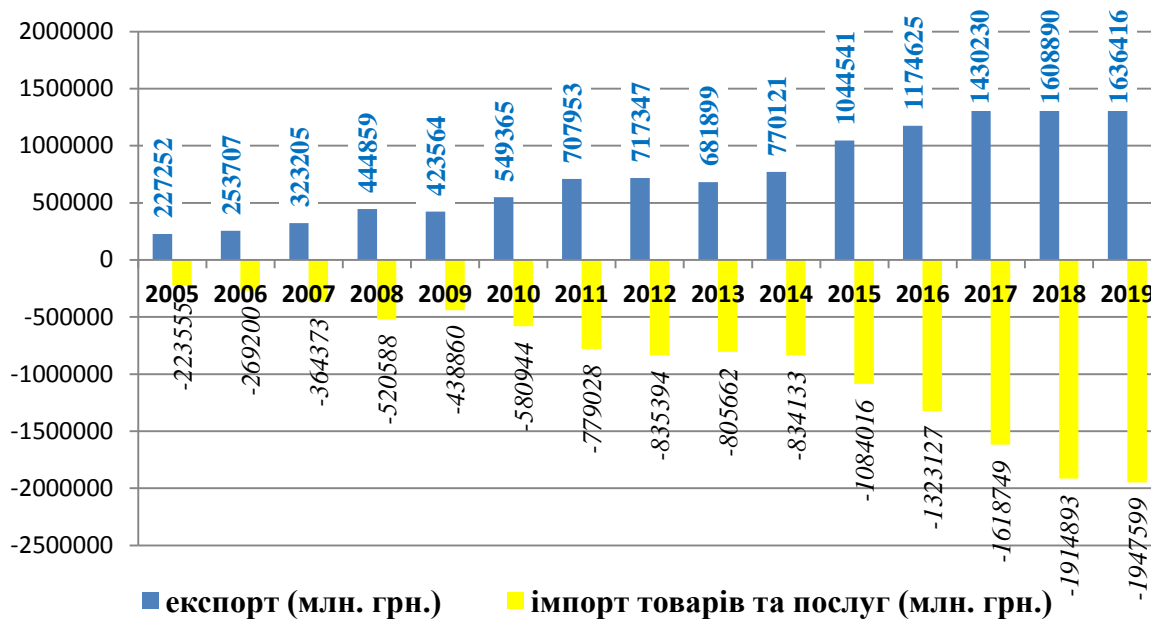

Рис. 3 – Динаміка співвідношення експорту та імпорту України (побудовано на підставі статистичних даних [2; 3])

Криза у промисловому, агропромисловому та транспортному секторах України на фоні зниження державної фінансової підтримки останні роки також мала ознаки системності. З'ясовано, що за підсумком 2020 р. глибокого падіння зазнали базові галузі промисловості – металургія (– 9,1%) та машинобудування (– 18,5%), загалом добувна (– 3,1%), переробній – на 6,9%, у постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря падіння – на 1,3%, у легкій промисловості (– 7,4%); аграрний сектор з початку 2020 р. демонстрував падіння виробництва - індекс сільськогосподарської продукції порівняно з 2019 р. становив 88,5 %; транспортний сектор демонструє скорочення вантажних та пасажирських перевезень за всіма видами транспорту. [2; 3]

Фахівці справедливо стверджують, що без капітальних інвестицій не можливо досягнути конкурентоздатного рівня розвитку економіки. Проведений нами аналіз залежності ВВП (результуюча ознака у) від обсягу капітальних інвестицій в Україні (факторна ознака - х) за допомогою

команд «Сервіс / Аналіз даних / Регресія» у Microsoft Office Excel також це підтверджує (рис. 4).

ВИВЕДЕННЯ
ПІДСУМКІВ

Регресійна статистика	
Множинний R	0,96759901
R - квадрат	0,93624785
Нормований R - квадрат	0,93226334
Стандартна помилка	292,941881
Спостереження	18

Дисперсійний аналіз

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значущість F</i>
Регресія	1	20164104,51	20164104,51	234,9719417	5,51737E-11
Залишок	16	1373039,138	85814,9461		
Разом	17	21537143,65			

	<i>Коефіцієнти</i>	<i>Стандартна помилка</i>	<i>t - статистика</i>	<i>P - значення</i>	<i>Нижні 95%</i>	<i>Верхні 95%</i>	<i>Нижні 95,0%</i>	<i>Верхні 95,0%</i>
Y - перетин	-277,12922	132,2449256	-2,095575459	0,0523811	-557,475939	3,2174979	-557,47593	3,2174979
Змінна X 1	0,00680370	0,000443852	15,32879453	5,517E-11	0,00586278	6	0,0077446	0,0077446

Рис. 4 – Результат регресійного аналізу залежності ВВП (y) від обсягу капітальних інвестицій в Україні (x) (побудовано на підставі статистичних даних [2; 3])

Результати представленого регресійного аналізу (рис. 4) дозволяють констатувати високу залежність ВВП від рівня інвестицій, отримане значення R-квадрат = 0,936 свідчить, що отримане рівняння на 93,6% описує залежність ВВП від капітальних інвестицій. Оскільки розрахункове значення критерію Фішера більше табличного за відповідного рівня значущості, то побудована модель достовірна, а коефіцієнти регресії є значущими (критерій Фішера $F = 234,97$, що більше від табличного $F (f_1=m; f_2=n-m-1; p=0,05) = 4,54$). Отже, можемо зробити висновок, що модель достовірна, і чим більшим є обсяг капітальних інвестицій, тим інтенсивніше розвивається економіка.

Література:

1. Собкевич О. В., Шевченко А. В., Русан В. М., Белашов Є. В., Жураковська Л. А. Реальний сектор економіки України в умовах системних викликів. К.: НІСД, 2021. 53 с..
2. Аналітичні дані на фінансовому порталі Мінфінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (остання дата звернення 10.05.2021 р.)
3. Статистичні дані Державного управління статистики: офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 06.05.2021р.)

Латишева О.В.

кандидат економічних наук, старший викладач
ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія»

Іщенко В.А.

ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія»

АНАЛІЗ СТАНУ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Україна приваблює іноземних інвесторів, у першу чергу, своєю сировинною базою і наявністю робочої сили. У даний час Україна представляє особливий інтерес для транснаціональних корпорацій (ТНК), про що свідчить активне зростання їх дочірніх компаній і філій у різних сферах української економіки, покупка контрольних пакетів акцій національних компаній (понад 75%). Найбільш привабливими для ТНК галузями української економіки є харчова промисловість, галузі машинобудування і металообробки, фінансова й торговельна сфери [1, с.358].

Метою дослідження є отримання наукового результату від визначення стану та проблем залучення інвестицій в економіку країни.

Аналіз останніх опублікованих статистичних даних [2] показав, що прямі іноземні інвестиції в економіку України надходять досить нерівномірно (рис. 1). Коливання обсягу надходжень прямих іноземних інвестицій в Україну за період з 2010 до 2020 року пояснюються тим, що обсяг іноземних інвестицій суттєво залежить від стану та змін політичної та економічної ситуації як в Україні, так і в світі. У період із 2010 до 2012 року спостерігається поступове збільшення іноземних інвестицій, обсяг надходжень яких у 2012 році збільшився до 8041 млн. дол. США. Але вже у 2013 році політична нестабільність в Україні призвела до значного зменшення надходжень іноземних інвестицій, які у 2013 році скоротилися майже в два рази, а у 2014 році склали всього 410 млн. дол. США, тобто лише 9,1 % від обсягу надходжень у 2013 році. У 2015 році показник обсягу прямих іноземних інвестицій стоїть зі знаком «-», оскільки зобов'язання України перед іноземними інвесторами були значно більшими за обсяг інвестицій, крім того була необхідність реінвестування доходів на 3419 млн. дол. США. З 2016 по 2019 роки ситуація значно покращилась, адже після бойлових дій на території Донецької та Луганської областей більше держав почали допомагати Україні для стабілізації економіки і вирішення політичних питань. У 2020 році показник прямих іноземних інвестицій знову негативний, що пояснюється тим, що в більшості країнах світу був економічний спад внаслідок введеного карантину або локдауну через пандемією коронавірусу. Саме

тому і зменшились обсяги виробництва та реалізації, потоки інвестування і прибутки і навпаки зросла потреба у дотаціях власної економіки та поверненні боргів іншим країнам. Для встановлення привабливих для іноземних інвесторів видів економічної діяльності в економіці України, до яких надходить найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій, варто проаналізувати структуру прямих іноземних інвестицій та їх динаміку (рис. 2, рис.3).

Динаміка надходжень прямих інвестицій в Україну за період з 2010р. до 2020р.

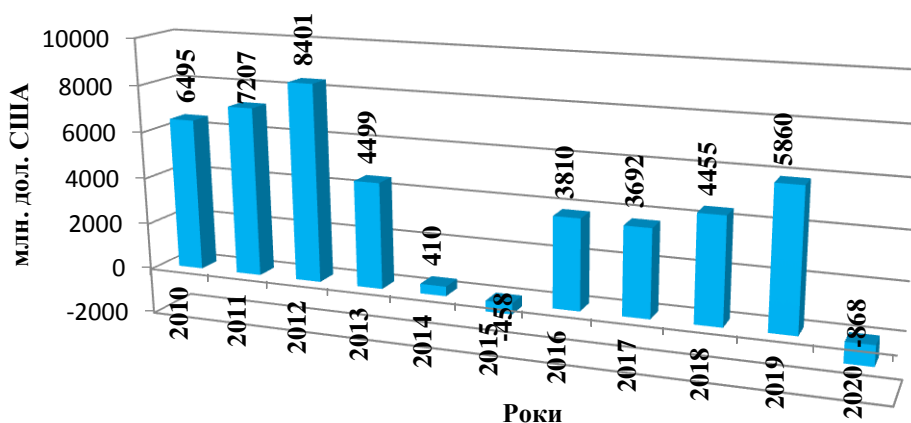

Рис. 1 – Надходження прямих іноземних інвестицій в Україну, млн. дол. США (побудовано за статистичними даними [2], з 2014 р. – без урахування окупованих територій (Криму, Севастополя, частини Донбасу)

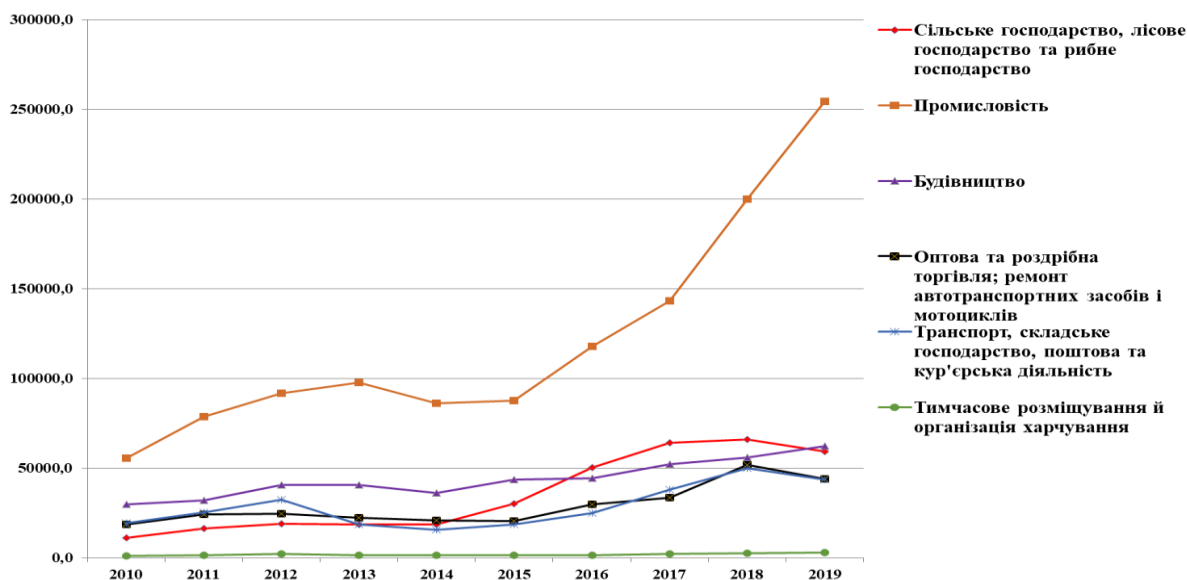

Рис. 2 – Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну, млн. грн (побудовано за останніми опублікованими статистичними даними [2])

Із динаміки надходжень прямих іноземних інвестицій видно, що навіть незначне загострення політичної ситуації може спричинити суттєве скорочення обсягу інвестицій, більше того наслідком може бути і відтік коштів із країни.

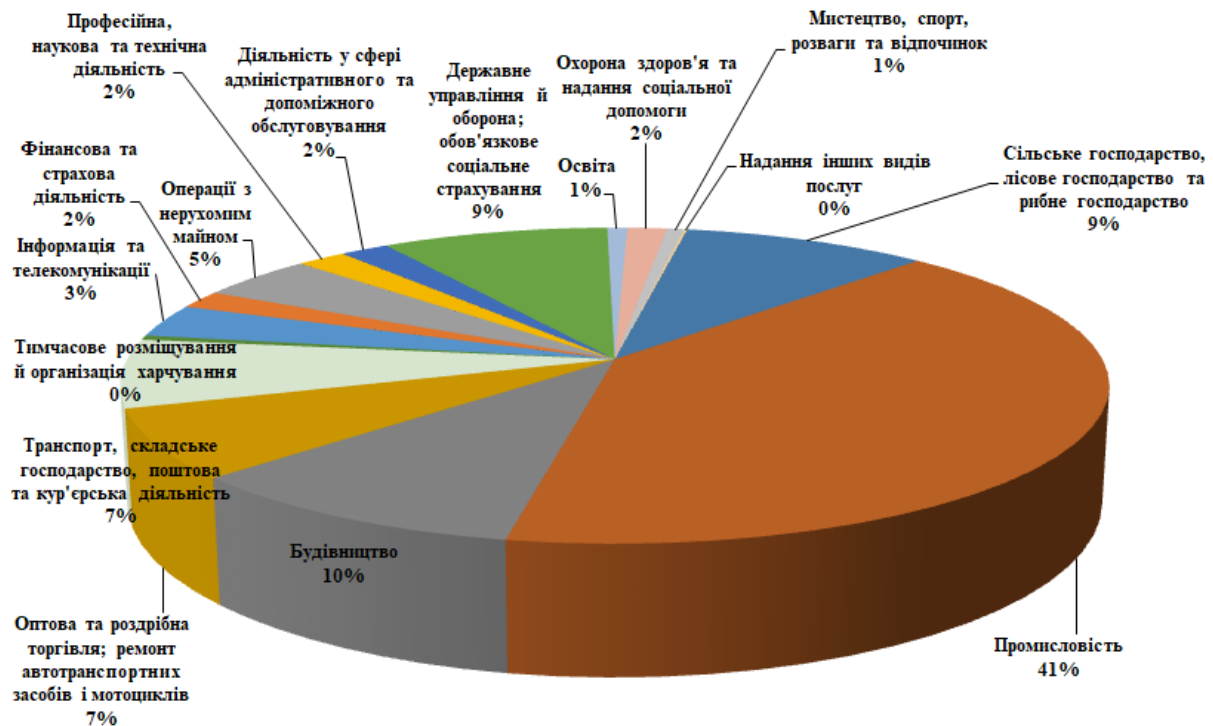

Рис. 3 – Структура прямих іноземних інвестицій в Україну за видами економічної діяльності у 2019 р., % (побудовано за останніми опублікованими статистичними даними [2])

Проаналізувавши отримані результати (рис. 2 - рис. 3) можна помітити, що найбільш пріоритетними для іноземних інвесторів залишаються галузі промисловості, частка інвестицій в які у 2019 року склала 41,0 %, сільське господарство – 9%, в будівництво - 10 % – це безумовно є позитивним фактом для галузей, які здатні бути драйвером національної економіки України. Менше коштів від іноземних інвесторів отримали інші галузі: транспорт – 7%, оптова та роздрібна торгівля – 7%, операції з нерухомим майном – 5% та ін..

Не менш важливе значення має аналіз динаміки й структури капітальних інвестицій за джерелами фінансування, за видами активів та за видами економічної діяльності (рис. 4). Аналіз статистичних даних за 2016 -2019 рр. показав, що в структурі капітальних інвестицій в Україні за джерелами фінансування відбулися певні зміни: ключовим є інвестування за власні кошти підприємств та організацій, але позитивним показником є те, що частка цього джерела фінансування в загальному обсязі капітальних інвестицій зменшилась у 2019 році і склала 68,1 %. Також варто відмітити

такі позитивні зміни, як збільшення частки капітальних інвестицій за рахунок коштів державного бюджету, частка яких у 2017 році становила 3,5 % загального обсягу, у 2018 році - 4 %, а в 2019 році - 5,0 %. Частка капітальних інвестицій за рахунок коштів місцевих бюджетів у 2018 році зменшилась з 9,2 % до 8,7 %, у 2019 році цей показник склав 9,6 % від загального обсягу капітальних інвестицій, що свідчить про можливості місцевих органів влади більше коштів залучати в місцеві та регіональні проекти. Разом із тим зросла частка капітальних інвестицій за рахунок кредитів банків та інших позик. Можна зробити з цього наступне припущення, що банківська сфера стала створювати більш сприятливі умови для надання можливості кредитування інвестиційних проектів. У той самий час зменшилась частка коштів населення на будівництво житла – з 7,8 % у 2017 році до 5,6 % у 2019 році. Дійсно негативними змінами в структурі капітальних вкладень є значне скорочення інвестицій за рахунок коштів іноземних інвесторів: якщо в 2017 році кошти іноземних інвесторів склали 1,4 % в загальному обсязі капітальних інвестицій, то в 2019 році лише 0,6 %. Це ще раз підтверджує висновки про те, що більшість іноземних інвесторів не ризикують вкладати кошти в економіку України.

Структуру капітальних інвестицій за джерелами фінансування зображено на рис. 4.

Структура капітальних інвестицій в Україні за джерелами фінансування в 2019 році, %

Рис. 4 – Структура капітальних інвестицій в Україні за джерелами фінансування станом у 2019 р. (побудовано за останніми опублікованими статистичними даними [2])

Аналіз структури капітальних інвестицій в Україні за джерелами фінансування показує, що є позитивні зміни у структурі (такі як збільшення частки інвестицій з державного та місцевих бюджетів), але частка власних інвестиційних коштів залишається найвагомішою через труднощі отримання кредитів або коштів з інших джерел фінансування.

Результат проведеного дослідження дозволяє констатувати, що серед основних причин зменшення надходжень від прямих іноземних інвесторів є: політична ситуація в Україні, особливо її загострення останні роки, економічна та фінансова нестабільність, недосконала законодавча база, яка не надає гарантії інвесторам щодо захисту їхніх прав та коштів на юридичному рівні, а також несприятливий інвестиційний клімат в цілому.

Таким чином, варто концентрувати зусилля влади на поліпшенні політичної ситуації в країні, на забезпеченні стабільності та прозорості економічних процесів держави та легкості ведення бізнесу, наданні гарантій інвесторам через вдосконалення законодавства України щодо регулювання інвестиційної діяльності та забезпечення жорсткого контролю за його дотриманням. Це все у результаті спрямовано на покращення інвестиційного клімату в Україні і відповідно на збільшення обсягів інвестицій в економіку держави і стабільність розвитку української економіки.

Література:

1. Ряховская А.Н. Инвестиционная политика Украины: проблемы, направления решения. *Евразийский международный научно-аналитический журнал. Проблемы современной экономики*. 2013. № 3 (47). С.357-360.

2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення 06.05.2021).

Латишева О.В.

кандидат економічних наук, старший викладач
ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія»

Корсун Є.А.

ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія»

ОПТИМІЗАЦІЯ БІЗНЕС - ПРОЦЕСІВ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ПІДСТАВІ ЇХ МОДЕЛЮВАННЯ

В даний час українським підприємствам для забезпечення оптимізації діяльності та сталості розвитку необхідно вдосконалення організації, комунікації та управління бізнес – процесами, для чого варто активно застосовувати сучасні системи управління, моделювання та автоматизації бізнес-процесів.

Метою дослідження є отримання наукового результату від визначення можливостей оптимізації бізнес-процесів завдяки їх моделюванню в умовах промислового підприємства.

У широкому розумінні під бізнес-процесом розуміють „структуровану послідовність дій по виконанню відповідного виду діяльності на всіх етапах життєвого циклу предмета діяльності [1, с.8], також це «сукупність різних видів діяльності, в межах якої «на вході» використовується один або декілька ресурсів, а в результаті цієї діяльності «на виході» - створюється продукт, що має цінність для споживача» [2, с. 14].

Для формалізації і опису бізнес-процесів пропонується застосовувати мову (нотацію) функціонального моделювання IDEF0 для регламентації всіх процесів як виробничих, так й адміністративно-управлінських та організаційних. Пропонується на прикладі вітчизняного виробничого підприємства розглянути можливості оптимізації бізнес-процесів завдяки використанню інструментарію моделювання ІТ-платформ «Ramus» [3], що дає змогу дослідити та регламентувати входи і виходи бізнес-процесів, споживачів, постачальників і власників бізнес-процесів, відповідальних осіб, перелік документів, усіх етапів з початку організації виробництва до отримання результату з необхідним рівнем деталізацій для визначення «слабких місць» та своєчасного внесення коригувань та оптимізації бізнес-процесів (рис.1, рис.2). На прикладі виробничого підприємства ТОВ «ВК ЕЛТЕКО» пропонується розглянути моделі управління процесом технологічної підготовки виробництва (ТПВ) на підприємстві, що дозволяє провести алгоритмізацію основних бізнес-процесів за основними етапами (рис. 1, рис.2). Далі для удосконалення бізнес-процесів пропонуються їх регламентація на підставі моделювання в нотації IDEF0 в моделях верхнього рівня та її декомпозиції (рис. 3, рис. 4) з моменту обробки замовлення до виробництва та реалізації продукції.

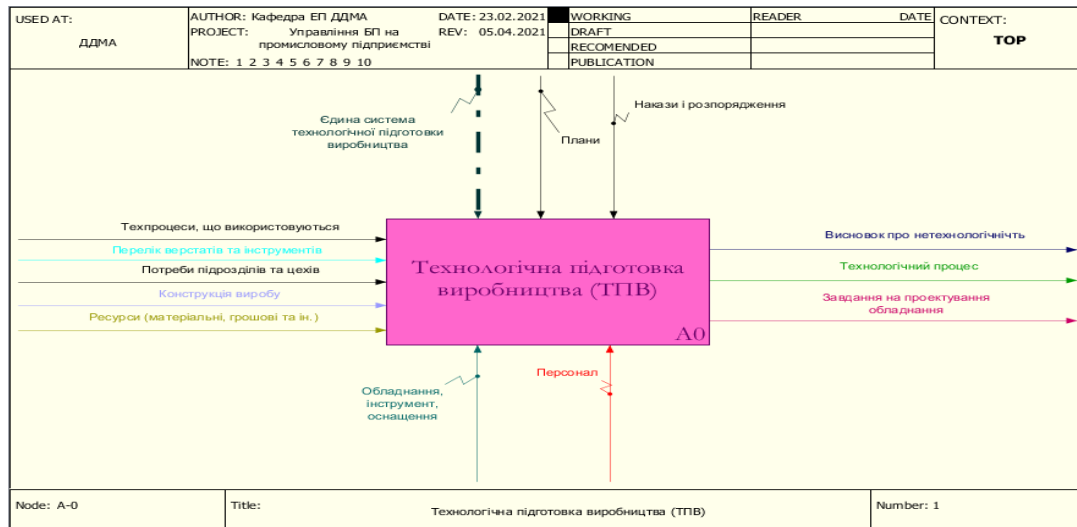

Рис. 1 – Функціональна модель верхнього рівня «As Is» організації бізнес - процесів технологічної підготовки виробництва в нотатії IDF0 платформи моделювання RAMUS [3] (авторська розробка)

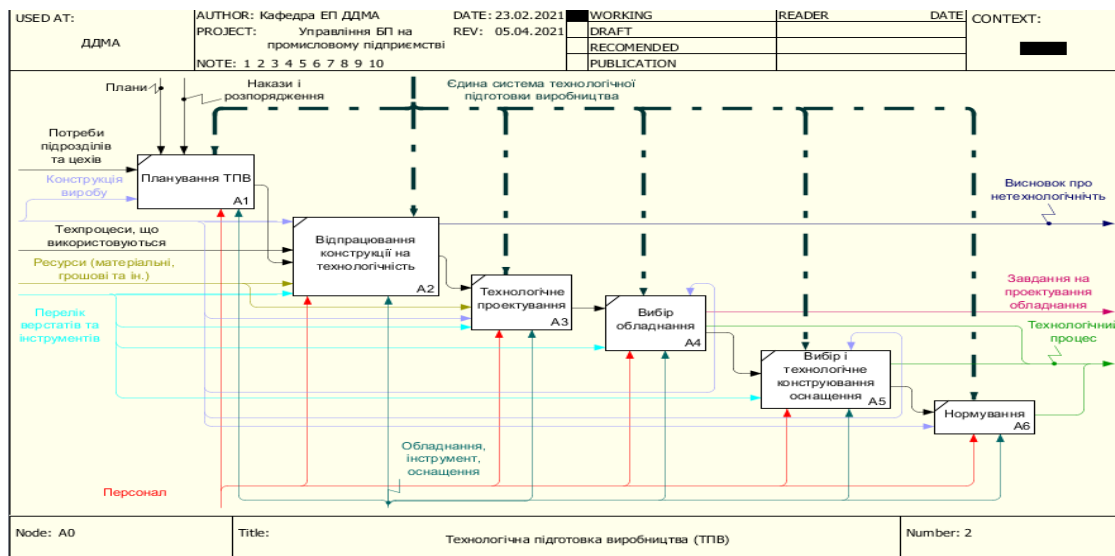

Рис. 2 – Декомпозиція функціональної моделі «As Is» організації бізнес - процесів технологічної підготовки виробництва в нотатії IDF0 платформи моделювання RAMUS [3] (авторська розробка)

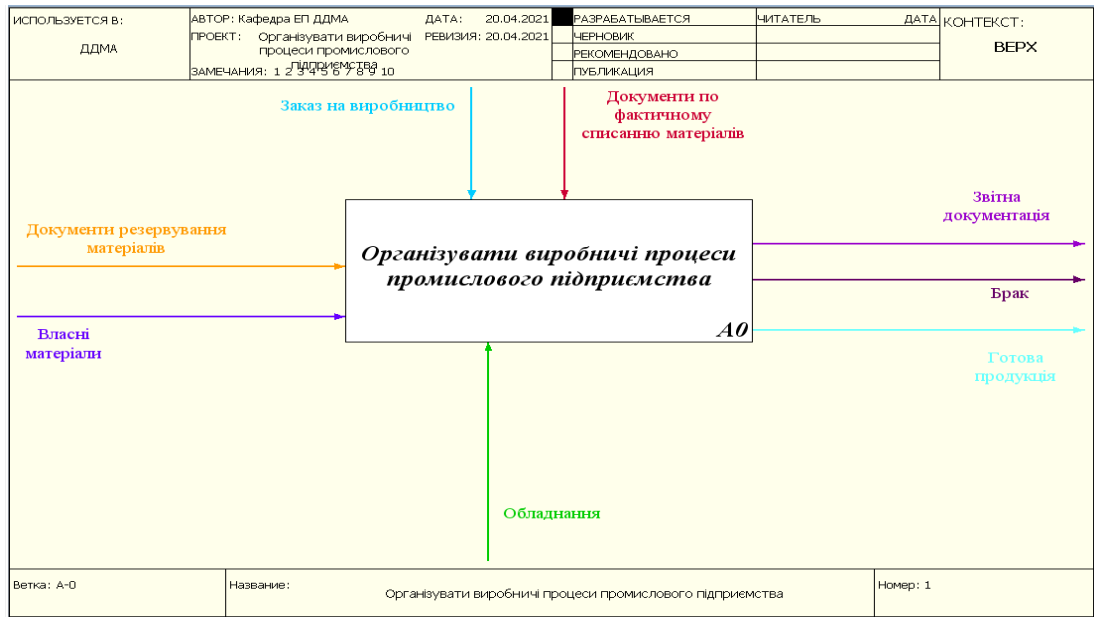

Рис. 3 – Функціональна модель верхнього рівня «As Is» організації бізнес - процесів виробництва в нотатії IDF0 платформи моделювання RAMUS [3] (авторська розробка)

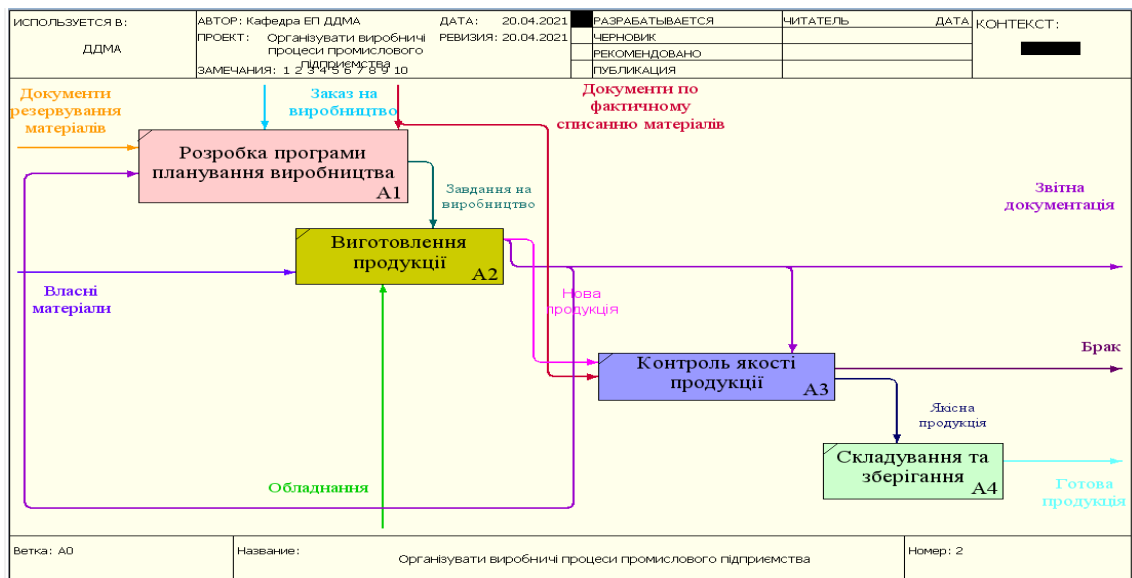

Рис. 4 – Декомпозиція функціональної моделі «As Is» організації бізнес - процесів виробництва в нотатії IDF0 платформи моделювання RAMUS [3] (авторська розробка)

Отже, основною метою моделювання етапів та процесів діяльності промислового підприємства є чітке і належне ведення цих процесів та підпроцесів та їх оптимізація, облік та оформлення усіх необхідних документів та їх оптимізація, відповідно можна виділити основні етапи, необхідні для забезпечення основної діяльності підприємства, визначити

дублювання функцій, проблемні місця, виправити недоліки та скорегував процеси.

На підставі отриманих наочних результатів існуючих проблем в організації бізнес-процесів завдяки проведеного моделювання (рис. 3, рис. 4) в умовах виробничого підприємства для удосконалення та оптимізації його бізнес-процесів доцільно провести оптимізацію робочих місць під технологічні господарські процеси шляхом зменшення їх площ та впровадження багатOVERSTATних місць, гнучкого виробництва або автоматизація виробничої ділянки; автоматизувати документообіг ланцюга «матеріальні ресурси-виробництво» для скорочення часу отримання матеріалів; впровадити оцінювання якості бізнес-процесів на кожному етапі технологічного циклу виробництва; здійснити документування бізнес-процесів для уявлення про організацію роботи підприємства по принципу «від початку до кінця».

Література:

1. Репин В.В. Бизнес-процессы компании: построение, анализ, регламентация. М.: РИА "Стандарты и качество", 2007. 240с.
2. Хаммер М., Чампи Д Реінжинірінг корпорации: Манифест революции в бизнесе; пер. с англ. Ю.Е.Корнилович. М,: Манн, Иванов и Фербер, 2006. 287с.
3. Платформа моделювання бізнес-процесів «RAMUS». URL: <https://softdroids.com/1221-ramus.html> (дата звернення 10.05.2021)

Латишева О.В.

кандидат економічних наук, старший викладач
ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія»

Сичова В.О.

ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія»

МОЖЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ БІЗНЕС - ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ЇХ УПРАВЛІННЯ

Стабільний розвиток підприємств промислового сектору України не можливо уявити без оновлення технічної бази, впровадження сучасних технологій і способів організації праці та управління, застосування ІТ – інструментарію для оптимізації бізнес-процесів тощо. Саме тому питанням оптимізації бізнес-процесів та успішного управління вітчизняним бізнесом варто приділяти більш уваги.

Метою дослідження є отримання наукового результату від визначення можливостей впровадження інструментарію регламентації бізнесу завдяки моделюванню бізнес-процесів в умовах промислового підприємства.

Бізнес-процес включає в себе ієрархію взаємопов'язаних функціональних дій, що реалізують одну (або кілька) з бізнес цілей компанії в інформаційній системі компанії, наприклад, керування й аналіз випуску продукції або ресурсне забезпечення випуску продукції, під продукцією тут розуміють, наприклад, товари, послуги, рішення, документи). Виділення бізнес-процесів, їх аналіз та подальше вдосконалення – колосальний резерв для підвищення конкурентоспроможності компанії та ефективності її роботи. Серед основних переваг такого підходу можна виділити простоту проведення оптимізації як самих процесів, з точки зору їх організації, синхронізації, ззаімосогласованості, так і ресурсів, що споживаються процесами, особливо це стосується людських ресурсів. Крім того, стає очевидність управління, націленого на кінцевий результат, який оцінюється споживачем - клієнтом процесу. [1, с.26]

Пропонується на прикладі вітчизняного підприємства промислового сектору ПрАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» розглянути можливості управління його основними операційними бізнес-процесами завдяки інструментарію моделювання. Основні (ключові) бізнес-процеси (постачання, виробництво, реалізація та маркетинг) входять до складу ланцюжка створення цінності і відносяться до виробничо-технічного блоку операційного рівня. ПрАТ «НКМЗ» вибрало курс на глибоку модернізацію та сталий розвиток, випуск конкурентоздатної продукції машинобудування, освоєння та збереження ринків збуту. Ця стратегія пред'являє найбільш жорсткі вимоги до методів планування і управління, а також до підтримувальних їх систем управління.

Пропонується для моделювання бізнес-процесів використовувати спеціальні ІТ-програми (Ramus, VPwin та ін.), що дають змогу дослідити та регламентувати бізнес-процеси в бізнес-моделі. Для цього для типового основного бізнес-процеса ПрАТ «НКМЗ» визначаємо характеристики: входи і виходи, споживачів, постачальників і власників бізнес-процесів відповідальних підрозділів, а кожен бізнес-процес на підприємстві (рис. 1, рис. 2) виступає потоком роботи, що має свої елементи, межі та відкривається первинними постачальниками процесу, тобто входами процесу, якими можуть виступати матеріально-технічні, енергетичні, людські і інформаційні ресурси. Закінчується процес виходом - одержанням результату та документацією. Далі проводять декомпозицію кожного з представлених на рис. 2 етапів.

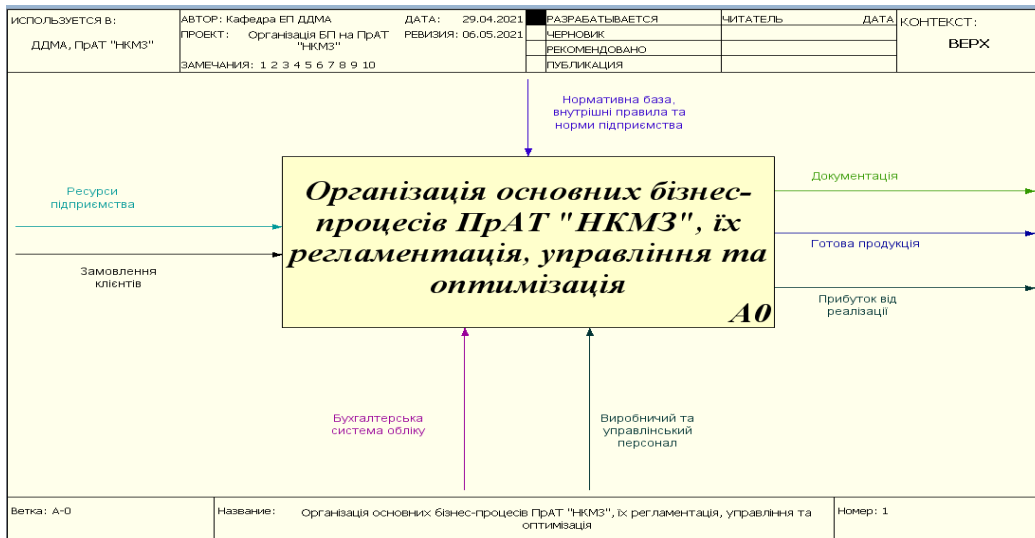

Рис. 1 – Функціональна модель «As Is» організації основних бізнес-процесів ПрАТ «НКМЗ» верхнього рівня в нотатії IDF0 платформи моделювання RAMUS (авторська розробка)

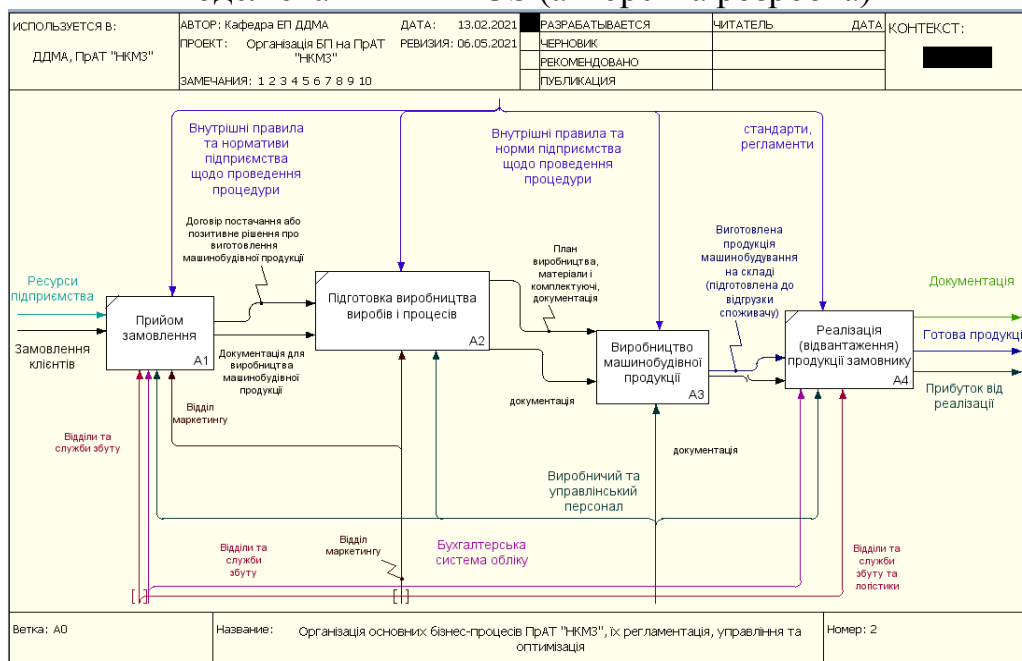

Рис. 2 – Перший рівень деталізації функціональної моделі «As Is» організації основних бізнес-процесів ПрАТ «НКМЗ» в нотатії IDF0 платформи моделювання RAMUS (авторська розробка)

Завдяки моделюванню (рис. 1, рис. 2) стає більш зрозумілим весь процес організації основних бізнес-процесів, його етапи, а також необхідні ресурси і документи, відповідальні особи та ін.. Крім того, з'являється можливість структурувати та автоматизувати бізнес-процеси (здійснити регламентацію та трансформацію - реінжиніринг бізнес-процесів) на підставі отриманої моделі «As Is» (модель бізнес - процесів «Як Є»), яка

дозволяє наочно побачити «вузькі місця» в бізнесі і побудувати нову модель протікання бізнес-процесів – так звану модель «То Ве» (розробка цієї моделі може бути питанням подальшого дослідження).

Література:

1. Гриненко В. В. Конспект лекцій з курсу «Управління та удосконалення бізнес-процесів» (для студентів усіх форм навчання спеціальності 073 – Менеджмент); Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2018. 147 с.

Lokhman N.V.

Doctor of Economics

Donetsk National University of Economics and Trade named after M. Tugan-Baranovsky

Lokhman M.O.

Donetsk National University of Economics and Trade named after M. Tugan-Baranovsky

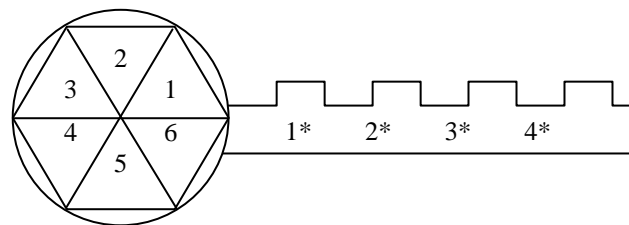
COMPLEMENTATION OF INNOVATION AND INVESTMENT STRATEGIES OF THE ENTERPRISE

Today, when Ukraine is gradually integrating into the European market space, the problems of investment support for innovative development of domestic enterprises, which need to increase competitiveness by ensuring innovation orientation. The main direction of solving this problem is the development of an effective investment and innovation strategy that takes into account the specifics of the operation and development of the enterprise and its place in the external environment. In this regard, the practical need of domestic enterprises in the development, implementation and realization of effective innovation and investment strategies is growing. This process is considered as a sequence of stages: determining the period of strategy formation, strategic goal formation, strategic analysis of the environment, development of the most effective ways to implement the strategic goal, justification of alternatives and strategy selection, strategy evaluation [1, p.19].

The study of scientific literature on the problems of innovation and investment strategy of the enterprise allowed us to conclude that there is a lack of unambiguous views on the coordination and complementarity of innovation and investment strategies of the enterprise, which determines the relevance of our research. Therefore, we offer our own vision of the methodology for developing the complementarity of innovation and investment strategies in the conditions of innovation potential development.

The scheme of complementation of innovation and investment strategies in the development of innovation potential is presented in pic. 1: the "key" to the complementation of innovation and investment strategies are the stages of development and types of strategies, that is for the successful formation of innovation and investment strategy at the enterprise it is necessary to determine the period of strategy formation and realization, define strategic goals, conduct strategic analysis, and choose the best strategy, evaluate the criteria of feasibility and effectiveness of the chosen strategy. These stages should be applied to individual strategies, such as: general strategy, innovation strategy, investment strategy, innovation and investment strategy.

Innovation and investment strategy is a complex concept that consists of two components - innovation and investment and is formed at the intersection of the goals of innovation and investment strategy, which are derived from the overall corporate strategy of the organization [2, p.49].

- Stages:
1. Orientation in time.
 2. Goal setting.
 3. Strategic analysis.
 4. Formation of strategic alternatives.
 5. Rationale for the strategy.
 6. Evaluation of the strategy.

- Types of strategies:
- 1 *. General strategy.
 - 2 *. Innovation strategy.
 - 3 *. Investment strategy.
 - 4 *. Innovation and investment.

Pic. 1. The scheme of complementarity of innovation and investment strategies

Investment and innovation strategy is one of the alternative options for achieving the strategic goals of the enterprise based on attracting and directing investments in innovative areas of development. In modern conditions, this way provides opportunities to form competitive advantages and create conditions for effective activity in the long-term prospect [3, p.186].

Innovation and investment strategy is an integrated system of interrelated ways and tools to achieve strategic goals by balancing scientific, technical, market and investment policies to develop capacity at a newer, higher quality level in accordance with the requirements of the external environment. In this case, the investment strategy can be developed independently of the innovation strategy, but the implementation of the innovation strategy is impossible without the use of investment resources [31, p.184].

Thus, the complementation of investment and innovation strategies ensures the formation of innovation and investment strategy, which is implemented at the enterprise in the process of its development.

Література:

1. Денисенко М.П., Бродюк І.В., Сташенюк Д.Г. Основні положення формування інвестиційно-інноваційної стратегії підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 22. – С. 17–20
2. Ковтун О.І. Інноваційні стратегії підприємств: теоретико-методологічні засади. *Економіка України*. 2013. № 4 (617). С. 44–55
3. Хаустова К.М. Інвестиційно-інноваційна стратегія підприємства та підходи до її класифікації. *Фінансовий простір*. 2015. № 4 (20). С. 183 – 187

Лохман Н.В.

доктор економічних наук, доцент

*Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

Панасенко М.Я.

*Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

ПОСТУЛАТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Інноватизація сучасного суспільства є визначальною умовою інтеграції економіки України до світової економічної системи. Інноваційний простір є обов'язковою умовою функціонування інноваційної економіки, основним елементом якого виступає інноваційно орієнтоване підприємство.

Інноваційний простір є складним багатоаспектним середовищем, який формують інноваційно орієнтовані підприємства різних галузей; функціонування і розвиток цих підприємств має свою специфіку і відрізняється змістом і інтенсивністю інноваційної активності [1, с. 198].

Інноваційно орієнтоване підприємство є таким, якщо його головною метою є доведення нових ідей, розробок, інновацій до конкретного споживача і досягнення комерційного успіху [2].

Інноваційно орієнтоване підприємство відображає економічну сторону взаємодії суб'єктів із зовнішнім середовищем, забезпечує здатність системи створювати необхідні у зовнішньому середовищі товари та послуги [4].

Рис. 1. Постулати функціонування інноваційно орієнтованого підприємства в рамках інноваційного простору (складено на основі [3])

Інноваційно орієнтоване підприємство забезпечує спрямування інноваційного потенціалу та економічних ресурсів на інноваційно орієнтований розвиток; здійснює провадження інноваційно місткої економічної діяльності (виробничої, управлінської, збутової, маркетингової і т. ін.) через самоорганізацію [3, с.59].

Вважаємо, що інноваційно орієнтоване підприємство – це організаційно-економічна форма інноваційного підприємництва, яка може бути представлена як малі, середні та потужні великі підприємства, діяльність яких спрямована на комерціалізацію використовуваних

результатів наукових досліджень і розробок та реалізацію вироблених інноваційних продуктів на ринку з метою отримання економічної вигоди.

Виходячи з вищевикладеного, доцільним представляється формування постулатів функціонування інноваційно орієнтованого підприємства в рамках інноваційного простору [3, с.60] (рис. 1).

Отже, постулати функціонування інноваційно орієнтованого підприємства в рамках інноваційного простору описують такі вектори як: концептуальний, еволюційний, економічний, детермінаційний, організаційний, управлінський, функціональний.

Література:

1. Зянько В.В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку: монографія. Вінниця: Універсум – Вінниця, 2008. 397 с.
2. Нестеров А.К. Інноваційне підприємство. *Освітня енциклопедія ODiplom.ru*. URL: <http://xku.qqc.in.ua/articles/innovacijne-pidpriemstvo.html>
3. Бояринова К.О., Цатурян Л.С. Формування механізму управління потенціалом інноваційного розвитку підприємства. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2013. № 3 (23). С. 58–61
4. Семенихин Г.В. Инновационная деятельность в Украине: проблемы и пути их преодоления. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2014. Вип. 1 (10). Т.1. С. 221–227

Маліч Л.А.

кандидат економічних наук, доцент

Донецький державний університет управління

Борисова О.О.

Донецький державний університет управління

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

На сучасному етапі суспільного розвитку важлива роль в економіці кожної країни та світу загалом відводиться транснаціональним корпораціям (ТНК). ТНК відіграють важливу роль в глобалізації, вони є головними провідниками науково-технологічної та інноваційної діяльності, що розширюють свій вплив на транзитні країни та країни, що розвиваються. Компанії виступають основними носіями інструментів інноваційного розвитку, визначають головні напрямки та особливості конкурентної боротьби між учасниками світових економічних процесів. Конкурентні можливості цих компаній, їх досвід, особливості економічної і технологічної поведінки становлять і науковий, і практичний інтерес і заслуговують на вивчення і дослідження. Це важливо і для України, що

ставить амбітні завдання розвитку і укріплення своїх позицій в системі світового господарства.

Досвід діяльності найкрупніших ТНК підтверджує, що в сучасних умовах функціонування світової економіки вони є однією з головних рушійних сил технологічного розвитку. Значною є і їх роль у розширенні процесів глобалізації, вони створюють власні союзи та господарські партнерства, організовують мережі установ в різних країнах, що пов'язані спільними майновими та немайновими відносинами, внутрішньофірмовими зв'язками, власністю на майже усі світові мобільні, мультифункціональні фактори виробництва [1].

Однією із відомих і впливових компаній є Apple Incorporation, яка, працюючи в технологічному секторі, впливає на розвиток і впровадження інновацій, їх розповсюдження в різних країнах, яка виникла як проект молодих підприємців і нині входить до найкрупніших і відоміших компаній світу. За рейтингом Forbes 2000 у 2021 р. компанія знаходиться на 6 місті [2]. Аналіз діяльності і особливостей менеджменту цієї компанії дозволив визначити, що вона приділяє посилену увагу всім аспектам власної діяльності – від наукових досліджень до процесів продажу і обслуговування. Про її успішність свідчать дані про величину загальної виручки у розмірі 294 млрд дол, капіталізацію на ринку у розмірі 2,252 трлн дол, чисельність працівників, що перевищила 147 тис. осіб за даними 2020 р. Найбільшу виручку компанія отримує в Америці (45 %) і Європі (23 %) і десятках інших країн в різних кутках світу.

У бізнес-стратегії компанії використовуються унікальні продукти і рішення, які розроблені власними силами компанії. В межах своєї стратегії компанія продовжує розширювати свій цифровий контент і додатки через персональні комп'ютери Mac або Windows, iPhone, iPad і iPod touch («пристрої iOS»), Apple TV і Apple Watch. Оцінка зміни основних фінансових показників компанії за 2016-2019 рр. наведено в табл. 1.

Таблиця 1.

Зведені фінансові показники компаній Apple Incorporation.

Найменування показників	2016 рік	2019 рік	Зміни +/- 2019 до 2016
Обігу / прибуток	215639	260174	+20,7%
Валовий прибуток	84263	98392	+16,7%
Чистий прибуток	45687	55256	+20,9%
Рентабельність чистого прибутку	21,2%	21,2%	+0%
Дивіденди за акцію	2,18	3	+37,6%
Скоригований чистий прибуток на акцію, в \$	8,31	11,89	+43,1%
Всього активів	321686	338516	+5,2%
Прибутковість всіх активів (ROTA),%	19.1%	19.4%	+1,6%
Капітали акціонерів	128249	90488	-29,5%
Прибутковість акціонерного капіталу (ROE),%	35.6%	61.1%	+71,6%
Чистий грошовий потік	-636	24311	+3922,5%

За вказані три роки зросли майже всі показники компанії, за винятком рентабельності чистого прибутку, яка не змінилася, і величини капіталу акціонерів, що зменшився майже на третину. У 2019 р. у компанії були певні проблеми, зазнали зниження майже всі фінансові показники у порівнянні із попереднім роком (2018 р.), зменшився продаж iPhone, загальна виручка корпорації впала на 2%, операційний прибуток скоротився на 10%. Але вже у 2020 р. ситуація була змінена, що дозволило компанії переміститися із дев'ятого місця в рейтингу на шосте [2].

Серед основних конкурентних переваг компанії Apple Incorporation доцільно виділити наступні складові, що охоплюють:

технологічний сегмент, який сфокусовано на інноваціях технічного прогресу, які забезпечують створення нових продуктів і охоплення нових ринків;

виробничий сегмент, зосереджений на проектуванні, організації виробництві власних продуктів;

маркетинговий сегмент, що враховує наявність цільових ринків і формує маркетинговий підхід із врахуванням їх характеристик;

сегмент постачань, що зосереджений на управлінні ланцюгами поставок;

сегмент управлінський, що враховує вимоги різних ланок організації і до її лідерів, топ менеджмент, а в випадку Apple – перша особа, займає єдину позицію в організаційній схемі, де зустрічаються дизайн, інжиніринг, операції, маркетинг та роздрібна торгівля будь-яким з основних продуктів компанії.

Стратегічною моделлю економічного зростання для України має стати інтенсивне проведення досліджень та розробка на їх основі новітніх технологій, комерціалізація результатів наукової діяльності, поєднання інтелектуальних ресурсів і технологічних можливостей на основі кооперації із іншими країнами для економічного зростання, підвищення добробуту населення, зайняття впевнених позицій на світових ринках, укріплення власної економічної незалежності і підвищення національного статусу [3].

Конкурентні переваги транснаціональних компаній у виробничій сфері можуть бути створені за рахунок технічних і технологічних рішень, вимоги до яких містяться в технічних регламентах [4], а також інструментами інтернаціоналізації, зокрема у банківському секторі, коли скорочуються витрати за транзакціями, які здійснюють мультинаціональні банки [5].

Вплив ТНК на національне господарство проявляється через глобальне пропонування і попит на певні продукти, глобальні компанії підпорядковують власним інтересам дрібний і середній бізнес і визначають напрями та динаміку розвитку найважливіший галузей світової економіки.

Україна має значний науково-технічний потенціал, який доцільно використовувати у власних інтересах і створювати умови для реалізації амбітних планів національних підприємців. Досвід компанії Apple Incorporation свідчить, що це можливо.

Література:

1. Безрукова Н. В. Транснаціональні корпорації як рушійні сили та джерело суперечностей економічної глобалізації. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2010. № 2. С. 60-63.

2. The list: 2021 Global 2000. Forbes. URL : <https://www.forbes.com/lists/global2000/#5bc1e0a75ac0>.

3. Ткаченко О.Г. Формування національної інноваційної системи в контексті міжнародної економічної інтеграції. *Проблеми та перспективи забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку* : зб. наук. праць Дон. держ. ун-ту упр. Сер.: Економіка, 2018, Т. XIX, 308. С. 72-79.

4. Дятлова В.В. Система організаційно-технічного регулювання економіки : трансформаційні процеси в Україні : монографія. Донецьк : ВІК, 2011. 399 с.

5. Дятлова Ю. В. Інтернаціоналізація, інтеграція та інтерналізація в банківському секторі: теоретико-методологічні аспекти в контексті глобальної конкуренції. Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». 2018. № 6 (105). С. 145-151.

Підгора Є.О.

кандидат технічних наук, доцент

Донбаська державна машинобудівна академія

Неронова Л.О.

здобувачка вищої освіти, група ЕП-18-1

Донбаська державна машинобудівна академія

ФОРМАЛІЗАЦІЯ ЕТАПІВ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Успішна діяльність сучасного підприємства значною мірою залежить від вірно розробленої стратегії його діяльності на перспективу. Стратегія підприємства узагальнює в собі найближчі цілі діяльності, базується на виробничому потенціалі й враховує фактори зовнішнього та внутрішнього середовища. З метою попередження помилок при формуванні стратегії підприємству необхідно дотримуватись певних етапів цього процесу.

Метою дослідження є пропозиція підходу до формалізації етапів формування стратегії підприємства.

В сучасній науковій літературі наведена значна кількість визначень поняття стратегії, всі вони поєднуються в поняття стратегії як основної програми дій задля досягнення місії і цілей діяльності підприємства.

Розробка стратегії базується на виконанні черги етапів, які приводять до побудови успішної для реалізації стратегії підприємства. Найчастіше процес формування стратегії потребує виконання наступних процедур [1].

1. Аналіз макросередовища (світової і локальної економіки, ключових політичних, соціальних і економічних трендів) й прогноз його зміни на 3–5 років вперед.

2. Аналіз мікросередовища (ринку, конкурентів, споживачів) за допомогою маркетингових досліджень з використанням апарату візуалізації даних, наприклад за моделлю 5 сил Портера.

3. Аналіз внутрішнього середовища підприємства, його сильних й слабких сторін. Вочевидь, що кожна компанія зосереджує свої зусилля на одному напрямку і за цим напрямком її діяльність успішна, це її сильна сторона; в той же час якась споріднена діяльність, наприклад, проведення рекламної компанії, зовсім не розвинуто в діяльності підприємства, це і буде слабкою стороною бізнесу. І не завжди треба розвивати цей напрямок, можна залучити професіональну компанію для розвинення цього напрямку.

4. Аналіз діяльності підприємства в ретроспективі за декілька останніх років, пошук успішних й безрезультативних проєктів, продуктів, бізнесів для точнішого визначення сильних сторін.

5. Пошук найкращого поєднання сильних сторін діяльності підприємства з можливостями зовнішнього середовища, де саме й можна знайти вихідні моменти для розробки стратегії підприємства. Для реалізації цього напрямку використовується SWOT-аналіз.

6. Вибір базових векторів стратегії розвитку: диференціація, фокусування або лідерство за витратами. Для реалізації цього напрямку використовується вибір варіантів розвитку за Ансоффом.

7. Формулювання довгострокових цілей – 4–6 головних на трирічну перспективу з кількісним обґрунтуванням кожної цілі.

8. Декомпозиція цілей на операційний рівень шляхом переходу від 4–6 макроцілей до 30–40 цілей більш низького рівня у вигляді матриці цілей.

9. Складання планів заходів щодо реалізації розроблених цілей, причому план на перший рік реалізації стратегії складається детально, плани на другий і третій рік – укрупнено; виконується розробка бюджетів розвитку й складаються фінансові моделі.

10. Розробка збалансованої системи показників для оперативного контролю реалізації стратегії.

Зазначені етапи формування стратегії підприємства можна проілюструвати графічно на рис. 1.

Більш детальний аналіз етапів побудови стратегії дозволить внести ряд уточнень. Так місія діяльності підприємства формується на значний період існування самого підприємства, а от цілі є більш конкретними і мінливими елементами. Основними цілями діяльності підприємства можуть бути: зростання прибутку (його максимізація); зростання кількості клієнтів; забезпечення безбитковості тощо. Крім основних цілей підприємству притаманно мати підцілі своєї діяльності, наприклад, володіння висококваліфікованим персоналом, максимальна автоматизація виробництва.

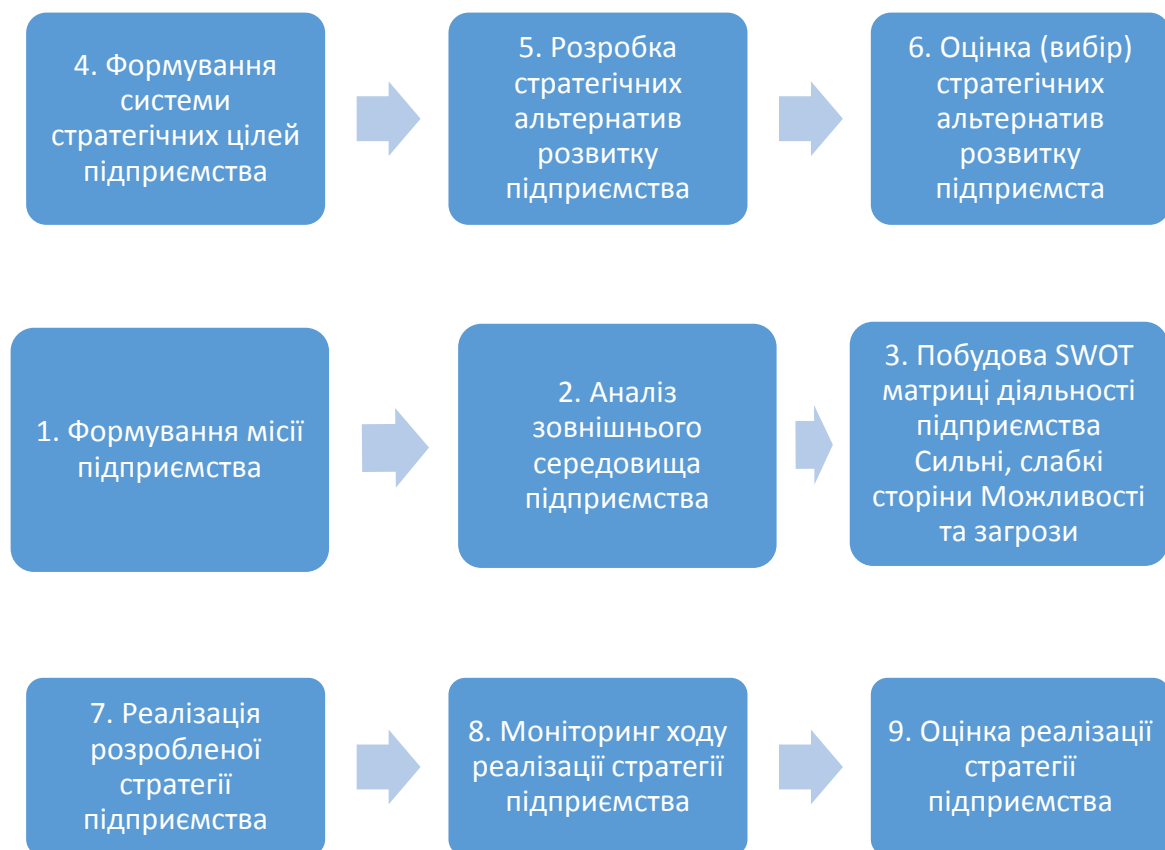

Рис. 1. Етапи розробки стратегії підприємства
(побудовано авторами на основі [2, с. 111])

Цікавим моментом є етап розробки стратегічних альтернатив (етап 5). Наприклад, тут можливі варіанти різних типів стратегій, а саме стратегія зростання, стабільного розвитку, фінансової стійкості, звуження діяльності.

Стратегія зростання передбачає перевищення рівня розвитку підприємства над попереднім періодом завдяки наявності внутрішнього потенціалу й сприятливих умов зовнішнього середовища.

Стратегія стабільного розвитку зосереджена на вже існуючих напрямках діяльності підприємства й підтримання конкурентної позиції на ринку. Ця стратегія обирається у випадку, коли у підприємства стійкий внутрішній потенціал, але в цей час панують несприятливі зовнішні умови, або навпаки сприятливе зовнішнє оточення, але нестача внутрішніх можливостей.

Стратегія звуження діяльності – це по суті стратегія відступу, яка передбачає прийняття підприємством таких цілей, які більш прості в порівнянні з вже досягненими. Ця стратегія обирається у випадку, коли недостатній і внутрішній потенціал, і несприятливе зовнішнє середовище.

Не менш важливим є етап 6 – вибір стратегії розвитку підприємства. На цьому етапі підприємство здійснює вибір з наступних стратегій: стратегія лідерства за рахунок економії витрат; стратегія диференціації (особливий підхід до власного іміджу, марки, зовнішнього виду товару, до технологічного удосконалення, після продажного сервісу); стратегія спеціалізації (фокусування) на конкретному сегменті ринку [3, с. 75]. І безперечно в кінцевому випадку важливими є останні етапи, пов'язані з реалізацією стратегії у зв'язку з тим, що, як правило, підприємствам притаманний централізований командний стиль керівництва, конкретні виконавці не мають прямої мотивації в досягненні цілей підприємства, діяльність підприємства орієнтується на клієнтів в загалі, а не на конкретного клієнта – споживача продукції, що випускається підприємством [3, с. 75].

Для успішної реалізації стратегії необхідні ресурси підприємства, які формують відповідний напрям його потенціалу. До таких ресурсів належать: все прогресивне устаткування, сучасні технології, розвинута сфера ІТ-обслуговування виробництва; дієва організаційна структура виробництва; кадровий потенціал, який поєднує цілі діяльності підприємства з результатами їх досягнення; фінанси; маркетинг.

Таким чином, процес формування стратегії підприємства має складну структуру, яка ґрунтується на формуванні місії і цілей підприємства, аналізі зовнішнього й внутрішнього середовища функціонування підприємства, розробці альтернатив розвитку подій, виборі безпосередньої стратегії розвитку підприємства на перспективу, реалізація обраної стратегії. Така чітка формалізація етапів дозволить авторам в наступних наукових дослідженнях побудувати бізнес–процес формування стратегії підприємства.

Література:

1. URL: <https://texterra.ru/blog/nuzhno-li-razrabatyvat-strategiyu-razvitiya-dlya-sovremennogo-biznesa.html>.
2. Хацер М.В. Стратегія розвитку підприємства в умовах нестабільності економіки держави. *Збірник наукових праць Таврійського*

державного агротехнологічного університету (економічні науки). №3(27), 2014. С. 109–111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2014_3_24.

3. Абдуллаева М.Н. Стратегия развития предприятий промышленного комплекса Узбекистана. *Економічний вісник Донбасу. №1(31), 2013. С. 74–82. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/strategiya-razvitiya-predpriyatiy-promyshlennogo-kompleksa-uzbekistana>.*

Степанов А.В.

Донецький державний університет управління

Корнілова О.В.

кандидат економічних наук, доцент

Донецький державний університет управління

АНАЛІЗ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНИ

Торгівля виступає головною ланкою загального відтворювального процесу в економіці. Розвиток торгівлі характеризується значними інституціональними змінами в суспільстві. Торгівля, як суспільний індикатор, відображає всі пропорції і диспропорції, що виникають у національній економіці.

Проблеми регіонального розвитку роздрібної торгівлі і, тим більше, вузькоспеціалізовані її напрями – проблеми розвитку роздрібної мережі і регіоні, її стан і ефективність є для України малодослідженою сферою наукових розробок.

Проблеми розвитку роздрібної торговельної мережі мають, як правило, національний зміст, оскільки є породженням діючої економіко – адміністративної системи всієї України, але конкретизація їх рішень повинна виходити з дослідження ситуації і особливостей розвитку споживчого ринку, і в цілому економіки і механізму управління кожним окремо взятим регіоном.

В залежності від того, які стадії звернення проходить товар від виробника до споживача торгівля може бути оптова і роздрібна. По суті, такими покупцями є фізичні особи - кінцеві споживачі товару. Відносини між продавцем і покупцем при роздрібній торгівлі завжди носять характер договору купівлі-продажу.

Поняття товарообороту з розвитком ринкової економіки в Україні почало використовуватися все частіше. Кожного року збільшується кількість торговельних підприємств, про що свідчать статистичні дані [1].

Статистика роздрібної торгівлі України за роками наведена у вигляді рисунку 1.

Відповідно даним на рисунку можна сказати, що обсяг роздрібного товарообороту підприємств роздрібної торгівлі зростає рік від року, і, у 2020 році обсяг роздрібного товарообороту в Україні збільшився відносно 2019 року на 68,7 млрд. грн., або на 39,2 %. У 2018 році роздрібний товарооборот підприємств України становив 667,04 млрд грн, що на 14% більше, ніж у 2017 році.

Найбільший обсяг роздрібного товарообороту у 2019-2020 роках зафіксовано у місті Київ та Київській області, Дніпропетровській, Одеській. Найменший обсяг роздрібного товарообороту спостерігався у Луганській, Чернівецькій та Тернопільській областях.

Вітчизняний ринок роздрібної торгівлі протягом 2016-2020 рр. ставав більш концентрованим, у результаті чого поступово збільшувалась питома вага операторів найбільших роздрібних мереж.

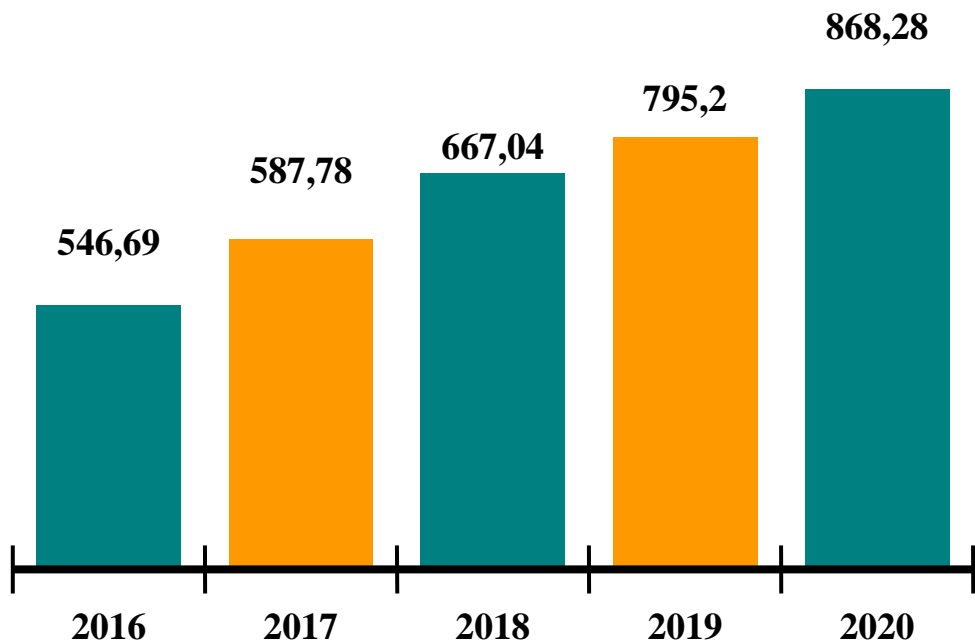

Рис. 1. Обсяг роздрібного товарообороту в Україні, млрд. грн.[2]

Організована торгівля (у т.ч. мережева торгівля) займає близько 55-60% ринку роздрібної торгівлі України, ринки – відповідно 40-45%. На сучасному етапі розвитку ринку спостерігається перехід операторів на нові формати організації торгівлі, а також якісний ріст галузі (удосконалення та збільшення спектру послуг, сервісів, орієнтованих на попит споживачів). При цьому частка національних операторів на ринку цивілізованої мережевої торгівлі України залишається досить низькою - близько 25%. Для порівняння, чотири найбільші мережі Великобританії контролюють близько 80% внутрішнього ринку, у Німеччині на 5 мереж доводиться 65%, у Франції на 5 операторів - 85%.

На сьогодні на українському ринку організованої роздрібної торгівлі домінують мережі українських операторів, але також присутні закордонні мережі. Серед іноземних компаній на ринку представлено: «Metro Cash&Carry» (Німеччина), «Billa» (Австрія), «Auchan», «Novus» та інші. Серед національних продовольчих роздрібних мереж можна виділити: ГК «Фоззі» (мережі «Сільпо», «Фора», «FOZZY Cash&Carry»); АТБ-маркет (супермаркети й магазини «біля дому»), ГК «Фуршет» (супермаркети «Фуршет»); ГК «Велика кишеня» (супермаркети «Велика кишеня», магазини «біля дому» «Просто маркет»); «ЕКО» (супермаркети «Еко-Маркет») тощо.

Українська роздрібна торгівля за останні роки зробила великий крок до міжнародної інтеграції. Частка торгових мереж національних операторів сягає 25% на ринку України.

Література:

1.Беляєва К. В. Стан розвитку підприємств роздрібної торгівлі Донецької області в умовах конкуренції / К. В. Беляєва // Вісник ДонНУЕТ. Сер. : Торгівля і ринок України. — 2009. — Вип. 28, Т 2. — С. 20—27.

2. Державне управління статистики України : офіційний сайт URL.: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2020/sr/roz/roz_u/arh_roz20_u.html

Ткаченко О.Г.

кандидат економічних наук, доцент

Донецький державний університет управління

Єрлик А.О.

Донецький державний університет управління

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

В сучасних умовах глобалізації поширення процесів трудової міграції є однією із характерних ознак світового господарства. Люди різних країн змінюють місце свого проживання або трудової діяльності за різних умов і обставин як вимушено, так і за власним бажанням. В цих процесах на певних етапах розвитку людства виділяються певні країни в міжнародному середовищі, що приваблюють населення інших держав до переміщення, і, це, як правило, країни розвинені країни. Але швидкі зміни в світовій економіці, певні загально світові виклики, що виникають на шляху розвитку людства, впливають на усі сторони суспільного життя і,

безумовно і на процеси міжнародної трудової міграції, тому дослідження сучасних тенденцій і особливостей цих процесів є важливим і актуальним. Це підтверджується і увагою до цих процесів зі сторони міжнародних організацій і урядів різних країн світу.

Аналіз основних причин міграції дозволив визначити наступне.

Відносно рівня соціально-політичного життя країн, слід зазначити, що основними причинами міграції постає те, що люди не погоджуються з діями влади своєї країни і обирають ті країни, які вони вважають більш демократичними. Це відноситься і до вимушеної міграції через міжнародні або регіональні конфлікти. Велика кількість людей мігрує як біженці, що є поширеним явищем і для України. За даними ООН у 2020 р. чисельність людей, що мешкають не в рідній країні становила 281 млн. осіб, що складає 3,6 % від загальної чисельності населення світу, а кількість мігрантів-біженців сягає 12% від їх загальної кількості [1].

Іншою важливою причиною міграції являються природні катаклізми та катастрофи, що змушує людей змінювати місце проживання, тому що катаклізми не лише знищують їх домівки, а й несуть загрозу життю. В цьому випадку люди обирають більш безпечні країни для проживання. За оцінками фахівців, на планеті вже зараз існують території, де у недалекому майбутньому може бути гостра нестача водних ресурсів (певні регіони Середземномор'я, Близького Сходу, Центральної, Східної Азії, країн на південь від Сахари), що буде причиною масової міграції із цих частин планети [2].

На процеси саме трудової міграції впливають рівень розвитку науково-технічного прогресу та стан економіки країни. З цих позицій одним із чинників міжнародної міграції робочої сили виступає і рівень якості життя населення і соціальних стандартів [3].

Традиційними центрами тяжіння трудових мігрантів є США, Канада, Австралія, країни Західної Європи, нафтовидобувні країни Близького Сходу. До країн-лідерів за кількістю мігрантів, що там проживають відносяться США (51 млн осіб), Німеччина (16 млн осіб, серед яких багато мігрантів з інших європейських країн), Саудівська Аравія (16 млн осіб), РФ (12 млн осіб) і Великобританія (9 млн осіб) [1].

Стан ринків праці певних країн через недостатню кількість робочих місць змушує значну кількість людей переміщуватися в пошуках роботи. В цьому випадку країни втрачають населення активного віку, втрачають кваліфікованих спеціалістів, які знаходять роботу за межами власної країни. Найбільш болісним в цьому випадку є так званий «відплив мізків», що негативно впливає на якість власного ринку праці і свідчить про невикористання потенційних конкурентних можливостей для розвитку власної економіки.

На жаль, ці процеси характерні і для України, яка втрачає певну частину своїх трудових ресурсів, що спонукає частину економічно

активного населення і перспективну молодь мігрувати до інших країн, враховуючи і територіально близьке розташування України до більш розвинених країн Європейського Союзу.

Найбільшим реципієнтом українських трудових мігрантів у ЄС є Польща, яка сама виступає постачальником власної робочої сили. За оцінками польських експертів на ринки більш багатих країн Європи щорічна трудова міграція (у доковідний період) оцінювалася на рівні 2-2,5 млн. осіб. При цьому в той же період у Польщі за різними оцінками могли працювати 1,2–1,5 млн українців. За даними МЗС Польщі, в 2019 р. польські консульства видали українцям майже 900 тис. віз, з яких 895,7 тис. віз – національні. Слід зазначити, що польський ринок праці поглинає українську робочу силу як високої, так і низької кваліфікації, частина українських робітників працює тимчасового (за даними агентства «Grupa Progres» у 2018 р. частка українців на польському тимчасовому ринку праці перевищила половину усіх працівників), частина задіяна на тривалий час (за даними агентств з працевлаштування «Work Service» і «Randstad» українські робітники працюють у 15,5-21% польських компаній) і частка тих, хто бажає довше залишитися в Польщі значно зростає [4]. Така ситуація пояснюється не лише станом українського ринку праці, а й ринку праці Польщі, яка за рахунок українців розв'язує проблему нестачі робочої сили. Іншим моментом є і остаточна міграція до Польщі українців, що вимушені були мігрувати із території Донецької і Луганської областей і мають польське коріння.

Особливістю сучасного етапу розвитку стало сповільнення глобальної міграції в умовах пандемії COVID-19. Це сповільнення оцінюється на рівні 30%, про що повідомлено у звіті, оприлюдненому на сайті Економічної і соціальної Ради ООН (ЕКОСОП) [1].

Наведені особливості сучасних процесів міжнародної трудової міграції показують наявність як позитивних, так і негативних наслідків. До позитивних наслідків для приймаючої країни відноситься можливість вирішення проблеми нестачі трудових ресурсів, отримання висококваліфікованих працівників, яких не вистачає у даний час і на підготовку яких не були витрачені державні кошти, можливість вирішення демографічних проблем. Позитивним для країн, які є постачальниками трудових мігрантів, постає можливість тимчасово вирішити проблеми із надлишком робочої сили і знизити рівень безробіття, а також значні фінансові потоки коштів від робітників, що працюють за кордоном.

Серед негативних наслідків для країн, що приймають мігрантів, слід виділити можливість зростання безробіття серед корінного населення, поява і загострення соціальних конфліктів між різними етнічними групами. Саме наявність таких наслідків призводять до формування більш жорсткої міграційної політики. Негативними наслідками для країни, що втрачає населення через міграцію, є, по-перше, «відплив мізків», коли країна

втрачає кваліфікованих фахівців, які можуть сприяти економічному розвитку і реалізувати зміни в різних сферах суспільного життя, по-друге, можлива зміна національної самобутності країни, коли люди втрачають свої коріння і нація починає руйнуватися, по-третє, прискорення процесів старіння населення, що пов'язане із втратою частини населення молодих поколінь і ін.

Міжнародна міграція робочої сили донині є важливою для України, її окремих громадян і для економіки в цілому. Її вирішення залежить від успіху економічних реформ, тому, що саме економічне зростання і можливості власної професійної реалізації спонукатиме людей залишатися в країні задля власного майбутнього і майбутнього України.

Література:

1. UN. official site. URL: <https://www.un.org/development/desa/pd/news/international-migration-2020>.

2. Файфура В. Міграції населення в контексті екологічних викликів. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2012. Вип. 17. С. 44-48.

3. Дятлова В.В., Гутарева А.В. Якість життя населення і соціальні стандарти: розвиток понятійно-категоріального апарату. *Менеджер: Вісник Донецького державного університету управління*. 2015. №1. С. 50-58.

4. Кулицький С. Українська робоча сила на ринку праці Польщі на сучасному етапі економічного розвитку. *Україна: події, факти, коментарі*. 2020. № 15. С. 46–58. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2020/ukr15.pdf>.

Tulai Oksana

Doctor of Economics, Professor
West Ukrainian National University

Alekseyenko Lyudmyla

Doctor of Economics, Professor
West Ukrainian National University

FINANCIAL MECHANISMS FOR ENSURING THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Presenting the strategy of development of the agricultural sector of Ukraine until 2030 «Ukraine – a global supermarket of environmental products» [1] experts of the Ukrainian Institute of the Future (UIF) identified weaknesses in this sector, in particular, lack of funding (expensive loans), underfunding; non-transparent mechanism of state support for the industry; low

efficiency (on all business chains); support of the «culture of the collective farm» in a number of farms: low level of financial literacy, old technologies, lack of process of modernization of facilities, etc. At the same time, as a supermarket of ecologically clean food products, the agricultural sector of Ukraine's economy is a security platform for the country's food independence. In view of the above, businesses in the agricultural sector of the economy must be ready to increase production capacity and meet people's needs for high quality food.

The catalyst for sustainable development and innovation of agricultural enterprises is an effective financial support mechanism. The mechanism of financial support of agricultural enterprises is based on the goal – to obtain the maximum possible profit with minimal resource costs and minimal risk. Since these enterprises have seasonal specifics of activity, the most acceptable own source of financial resources is profit [2, p. 2]. Profit is an important source of development and an indicator of the efficiency of agricultural enterprises. A positive financial result of the business entity creates opportunities for updating the material and technical base, development of environmentally friendly production, implementation of investment projects and social programs. Profitability of agricultural enterprises characterizes the level of profitability (Table 1).

Table 1

The level of profitability of agricultural products in agricultural enterprises of Ukraine in 2019

Product name	All enterprises, %
Grain	11,8
Sunflower seeds	23,5
Sugar beet (factory)	-15,4
Potato	15,4
Open ground vegetables	7,0
Cattle meat	-27,1
Pork	4,7
Sheep and goat meat	-39,7
Poultry meat	-3,7
Milk	20,6
Eggs	-23,5

Source: compiled on the basis of data from the State Statistics Service of Ukraine.

As evidenced by the data in table. 1, in 2019, agricultural enterprises engaged in the cultivation (harvesting) of grain, sunflower seeds, potatoes, open field vegetables, pork and milk were profitable, and therefore effectively carried

out economic activities. At the same time, enterprises engaged in the cultivation (harvesting) of sugar beet, cattle, sheep and goat meat, poultry and eggs showed a negative level of profitability, which indicates inefficient financial and economic activities of these entities. management. Therefore, the question arises about the implementation of effective financial mechanisms to ensure the development of agricultural enterprises.

A special role in the system of financial support of agricultural enterprises is given to lending. After all, in conditions of dependence on natural and climatic factors solely at the expense of their own financial resources, agricultural enterprises can not fully meet production capacity and respond quickly to changes in market demand. Lending is an important factor in the stable operation and economic growth of the enterprise. Borrowing for agricultural enterprises is not a compulsory measure, but an objective necessity of efficient economic activity. The share of loans in production costs should be 50-60% [3, p. 287].

Today, Ukrainian banks offer credit programs aimed at replenishing working capital, purchasing agricultural machinery of domestic and foreign production, implementation of innovation and investment projects and more. However, the main problems of credit security of agricultural production remains [4, p. 135]: lack of a specialized credit institution focused on servicing enterprises in the industry; underdeveloped mechanisms of land mortgage lending, including refinancing of the secondary mortgage market; search for institutional investors who have significant amounts of long-term financial assets; high cost of credit resources and deficit of anti-risk credit products adapted to the specifics of agriculture; underdevelopment or complete absence of microfinance and microcredit institutions, underdevelopment of the system of credit cooperation in rural areas.

In the conditions of limited financial resources the most accessible tool of innovative development and updating of technical and technological base of the agricultural enterprises is leasing. Leasing relations provide the maximum efficiency of use of technics and the equipment by the lessee; comprehensive service by the supplier; supervision of the financial and credit organization over the implementation of the loan agreement; providing insurance protection by the insurance company; monitoring the use of leasing equipment and the timeliness of lease payments by the lessor. The main advantage of leasing is the possibility of accelerated depreciation of the leased asset. The implementation of an effective depreciation policy in the development and implementation of investment (including leasing) projects allows to increase the net cash flow of the enterprise. Thanks to cooperation with leasing companies, the most expensive machines and equipment can become available for the company. Leasing makes it possible to effectively distribute budget allocations among enterprises that carry out profitable activities and introduce new technologies in agriculture. In addition, if the profits from the development of

innovations are returned to researchers as part of the lease payment, the reward will go to specific developers. Compared with conventional lending, the risk of the lessor as an investor is significantly reduced, and the application of special conditions of the contract (for example, accelerated depreciation) reduces the amount of tax payments [5, p. 59].

Summing up, we note that in conditions of shortage of own financial resources, the credit mechanism is a significant lever for the formation of working capital and ensuring the continuity of the production process of agricultural enterprises. The development of banking products should be aimed at improving the efficiency of agricultural production and take into account its specifics. At the same time, the intensification of investment lending to agricultural enterprises requires state support, as banks are reluctant to lend to such activities due to high risks. Unsatisfactory condition of machinery and equipment of many agricultural enterprises necessitates the development of leasing relations in this area. In the developed countries of the world, the leasing mechanism is an important stimulus for the modernization of agricultural production. In Ukraine, leasing is one of the most affordable tools for sustainable development of agricultural enterprises.

References:

1. Україна – світовий супермаркет екологічних продуктів. *Український інститут майбутнього*: веб-сайт. URL: <https://strategy.uifuture.org/ukraina%E2%80%93sv%D1%96toviy-supermarket-ekolog%D1%96chnix-produkt%D1%96v.html> (дата звернення: 15.05.2021).
2. Анастасова К. А. Механізм фінансового забезпечення розвитку аграрних підприємств. *Молодий вчений*. 2017. № 1.1 (41.1). С. 1-5.
3. Малій О. Г. Аналіз сучасної системи кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств в Україні. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2018. Випуск 191. С. 285-297/
4. Стецюк П. А. Модернізація механізмів фінансового забезпечення аграрного виробництва. *Облік і фінанси*. 2016. № 1. С. 132-136.
5. Однорог М. А. Економічні інструменти організації процесу формування і використання джерел фінансування інвестицій в АПК. *Бізнес-навігатор*. 2016. № 1. С. 57-50.

Хлистова А.А.

Донецький державний університет управління

Корнілова О.В.

кандидат економічних наук, доцент

Донецький державний університет управління

СУЧАСНІ МЕТОДИ ПІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ

На сьогодні управління персоналом на підприємстві є однією з найважливіших складових роботи компанії. Підбір та робота з персоналом перейшла від однієї з функцій менеджерів до окремого, самостійного підрозділу на підприємстві та навіть окремої спеціальності у вищих навчальних закладах. Це обумовлюється персоніфікованим підходом до підбору персоналу. Успіх підприємства залежить не лише від якісного виробництва продукту, але успішно підібрані кадри відіграють в цьому процесі значну роль.

Менеджери з підбору персоналу, або HR-менеджери, створюють сильну команду, що одночасно відповідає потрібним вимогам та КРІ, і в той же час, мають певні особливості і переваги на ринку. Вони створюють корпоративну культуру та прийнятний мікроклімат з метою досягнення цілей підприємства.

Отже, основною функцією HR-менеджерів є саме підбір персоналу, бо з нього все починається. Ця робота повинна проходити дуже ретельно, бо від кадрів залежить дуже великий відсоток роботи компанії. Зараз існує дуже багато методів пошуку, підбору та відбору кадрів, оскільки кожна компанія має власні правила та критерії щодо цього процесу, а також сам менеджер з персоналу має великий вибір та змогу скомпонувати деякі методи.

Найпоширенішими, або класичними, зараз вважаються такі методи:

- рекрутинг – це звичайний пошук рядових працівників серед претендентів, які шукають роботу. Зараз рекрутинг відбувається за допомогою електронних ресурсів, таких як roboota.ua, work.ua та ін.;

- *executive search* – пошук більш досвідчених спеціалістів на конкретні посади. Особливістю виступає те, що цей метод пошуку поширюється не лише на кандидатів, що шукають роботу, але й на тих, хто вже працює в компанії. Тут застосовується методи переманювання;

- *headhunting* – продовжує тему минулого методу. Цей метод передбачає пошук та вербування дуже конкретних та вузьких спеціалістів, які просто необхідні компанії серед їх рідкісну кваліфікацію;

- *preliminary* – метод, що полягає в запрошенні студентів та молодих фахівців без досвіду. Особливість цього методу в тому, що

компанія готова витратити ресурси на навчання спеціаліста, але навчання повністю під себе. Такі спеціалісти дуже добре входять в корпоративну культуру та швидко окупають себе[1].

Більш сучасним методом вважають аутстафінг. Його сутність полягає у використанні кадрів іншого підприємства або взагалі цілих готових команд на певний період, частіше за все на час проекту. Схожим методом є лізинг, коли працівник знаходиться в штаті організації-провайдера, а під час певного проекту він переходить в штат компанії-клієнта.

Перевагами таких методів є зниження витрат на кадровий облік, пошук працівника серед великої кількості кандидатів, відсутність необхідності оформлення кадрів. Недоліками є нелояльне ставлення кадрів та невідповідність корпоративної культури, складнощі із мотивуванням та контролем, відсутність гарантії виконання роботи[2].

Після процедури підбору персоналу треба оцінити компетенції кандидатів. Зазвичай, цього можна досягнути за допомогою методів інтерв'ю та методів відбору.

Основні види інтерв'ю:

Структуроване – звичайна співбесіда про досвід, мотивацію та навички;

Ситуаційне – показує готовність кандидата до будь-яких випадків та вміння швидко знаходити рішення;

Проектне – мова йдеться не про кандидата, а про його уявлення про колектив;

Шокове – грубе, зневажливе ставлення до кандидата, що перевірить його на стресостійкість;

Brainteaser-інтерв'ю – кандидат має вирішити головоломку чи загадку, що покаже його творчі здібності разом із кризовим менеджментом.

Незвичні методи підбору персоналу:

Фізіогноміка – аналіз людини за мімікою та пантомімікою, визначає характер людини;

Соціоніка – відношення кандидата до одного із соціотипів, що дозволяє прорахувати його стиль роботи у наявній команді;

Графологія – визначення характеру людини лише за почерком [3];

Френологія – зовсім рідкий метод, що полягає в вивченні залежності характеру людини та її особливостями побудови черепа[4].

Таким чином, в сучасному світі існує дуже багато методів пошуку та відбору персоналу. Це можна пов'язати з тим, що в наш час дуже цінується індивідуальність кожного працівника та його синергія з колективом. Багато вчених довели важливість створення приємного клімату в компанії, тому робота HR-менеджерів є дуже важливою та потребує ретельного підходу до застосування оригінальних методів управління персоналом.

Література :

1. Бармакова Н. Сучасні методи підбору персоналу. HR-Portal. 2012. URL.: <http://hr-portal.ru/article/sovremennye-metody-podborapersonala>
2. Сучасні методи пошуку персоналу. CleverStaffBlog. URL.: <https://cleverstaff.net/blog/uk/metody-poshuku-personalu/>
3. Рекун Г.П., Маліновська Я.С. Особливості використання технологій підбору персоналу на підприємстві. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2015. № 1. С. 114—118.
4. Бутусевич А. Підбираємо персонал : методи і типові помилки Консультант кадровика. 2017. URL.: <https://kadrhelp.com.ua/pidbyrayemo-personal-metody-i-typovi-pomylky>

Шляхтіна Г.В.

викладач

Київський національний торговельно-економічний університет

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД ЛІДЕРСТВА ПІД ЧАС РЕФОРМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Масштабні зміни, що відбуваються в соціумі протягом двох останніх десятиліть, доводять те, що світовими лідерами стають країни, які навчилися краще за інші використовувати знання, вміння, компетенції людей, їх здатності до подальшого навчання – усе те, що охоплюється категорією «людський капітал». [1; с.4-6]

Саме ядро людського капіталу – провідні вчені, фахівці, управлінці генерують інновації, формують сприятливі умови для інноваційного процесу і високої якості життя.

На сьогодні визначено широкий спектр факторів, що безпосередньо впливають на якість інституційних реформ та соціально-економічних стратегій, спрямованих на розвиток людського капіталу, зокрема, стан розвитку української науки, реформування системи публічного управління та ін.

Прогнози експертів стосовно глобалізації, інформатизації і технологізації об'єднує одна загальна ідея – організації та їх лідери повинні знаходитись у процесі безперервного розвитку. Формула успішного керівника, які б складові вона не містила, базується на його здатності навчатися та розвивати власний лідерський потенціал, який є необмеженим.

Складовими лідерського потенціалу керівника сфери державного управління визначено:

- установки, цінності, потреби, пріоритети (чіткі особисті цілі, прагнення до самовдосконалення, морально-етичні якості);

- особистісні та ділові якості (проактивність, умотивованість, самоорганізованість, комунікативність, емоційна стійкість, відповідальність тощо);

- здібності (творчі здібності, інноваційність, здатність до самоаналізу, адаптивність тощо);

- професійна та лідерська компетентності (знання, уміння, навички та поведінкові якості, які забезпечують здатність ефективно виконувати професійну діяльність і функції лідера у сфері державного управління). [2; с.5-6]

Новою редакцією Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року та Планом заходів з її реалізації на 2019-2021 роки, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 року № 1102-р, з урахуванням принципів державного управління, модернізацію державної служби та управління людськими ресурсами визначено, одним з пріоритетних напрямів реформування.

Наразі йде активне обговорення Стратегії реформи державного управління до 2025 року. І однією з найважливіших складових реформи – є, безумовно, професійна державна служба, складовою якої є лідерство. Причому з важливою характеристикою – відповідальне.

Тобто таке, що має на увазі не тільки дії керівників різних рівнів. А готовність і спроможність ухвалювати важливі, важкі та, часом, непопулярні рішення у складній ситуації. Це не тільки лідерство у процесах, а й готовність брати відповідальність незалежно від рівня посади в потрібний момент.

Тому, серед головних завдань – удосконалення конкурсного відбору на державну службу (особливо, що стосується посад категорії «А»), посилення мотивації державних службовців та зміна парадигми оплати праці, підвищення спроможності управління персоналом та організаційної культури, професійний розвиток та управління результативністю.

На сьогодні не існує універсального алгоритму побудови механізму відповідального лідерства. Але під час постійних змін, що відбуваються наразі в світі, це питання стає дедалі актуальним. Вказане лідерство в державному управлінні базується на власному прикладі керівника держоргану, двосторонній комунікації, мотивації і розвитку персоналу. Крім того, важливими є трансформація організаційної культури, стратегічне бачення управління персоналом, а також готовність до змін та інновацій.

Концептуальні засади розвитку лідерства на державній службі повинні являти собою систему взаємоузгоджених дій, метою яких є не

тільки особисте й організаційне вдосконалення керівника, формування професійної та політично нейтральної державної служби, а й оптимізація ролі держави, яка не тільки має надавати допомогу в реалізації інтересів населення, але й активно брати участь у формуванні громадянського суспільства.

Автори проекту «Реформа управління персоналом на державній службі в Україні» розвиток лідерства розглядають передумовою «визнання і підтримки державної служби як конкурентоспроможного, привабливого місця праці, здатного привернути та утримати найкращі кадри, кваліфікованих працівників (workplace of choice). Така концепція зумовлює і основні підходи до управління людьми на державній службі, які мають сприяти забезпеченню успіху та впевненого майбутнього для державної служби. Державна служба є зацікавленою, аби на ній працювали справжні лідери, віддані своїй справі служінню громадськості, спроможні відповідати викликам часу та працювати у складних динамічних умовах [4; с.166].

Відповідно до щорічного звіту НАДС про кількісний склад державних службовців станом на 31 грудня 2020 року в державних органах налічувалось 247 посад вищого корпусу державної служби. Фактична чисельність державних службовців, які займають посади державної служби категорії «А», становила 180 осіб.

Результати аналізу індивідуальних програм державних службовців показало, що пріоритетним у 2021 році є удосконалення таких компетентностей: професійні знання, управління змінами, управління ефективністю та розвиток людських ресурсів, комунікація та взаємодія, лідерство – для представників вищого корпусу державної служби; [5; с.25-26].

Сучасні об'єктивні перетворення в системі державної служби відкрили нові можливості для професійного розвитку державних службовців, у тому числі, удосконалення навичок лідерства посідає серед них одне з найважливіших позицій.

А концептуальні засади розвитку лідерства є теоретичним конструктом, що містить стратегію, основні напрями, завдання та цілі вдосконалення діяльності персоналу державної служби, які дозволяють підвищити ефективність роботи інституту держави за рахунок опосередкованого впливу лідерства на результативність організаційного управління.

Література:

1. Аналітична доповідь: Розвиток людського капіталу: на шляху до якісних реформ. Видавництво «Заповіт». – 2018. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_LUD_KAPITAL.pdf

2. Розвиток лідерського потенціалу керівника сфери державного управління : навчальний посібник / М. С. Орлів. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2017. – 40 с.

3. Хаїтов П.О. Концептуальні засади розвитку лідерства на державній службі. Кадрова політика та публічна служба. – 2016. – № 6-7 (32-33). – С.49-52 – URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/233892468.pdf>

4. Литвиновський Є., Литвиновська І. Феномен лідерства на державній службі. Науковий вісник : Державне управління. – 2021 – №1 (7) – URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/8-16-PB%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/8-16-PB%20(1).pdf)

5. Аналітичний звіт про індивідуальні потреби у професійному навчанні державних службовців на 2021 рік Національного агентства України з питань державної служби. – URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/04.03.21/zvit-ip-2021.pdf>

Якушева Л.В.

Донецький державний університет управління

Корнілова О.В.

кандидат економічних наук, доцент

Донецький державний університет управління

ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ПОТЕНЦІАЛУ» ПІДПРИЄМСТВА

Перехід до сучасного механізму господарювання збільшив актуальність дослідження тих ринкових ознак потенціалу, які якнайповніше відображають поняття «потенціал підприємства».

Потенціал підприємства - це сукупність способів, запасів, джерел, мають бути використані для досягнення поставленої мети.

Сучасна наукова категорія – “потенціал підприємства” розуміє як сукупність прийомів й перспектив підприємств у виконанні ринкової практики.

Варто відрізнити поняття виробничо-економічного (або ресурсного) і ринкового потенціалу підприємства.

Ринковий потенціал - представляє собою найбільше допустимий розмір реалізації при даному рівні забезпеченості ресурсами і є мірою визначення виробничо-економічного (ресурсного) потенціалу.

Ринковий потенціал – це поєднання економічного потенціалу підприємства з його конкурентною позицією на ринку. Тому поняття «ринкового потенціалу підприємства» є більш широким, ніж поняття «потенціал підприємства» [1].

Ресурсний потенціал відповідає розмірам існуючих у підприємства

фондів і персоналу. Все ж у теперішніх умовах роботи підприємств у якості його додаткових складових повинно бути ще використані технології й управлінські ресурси [2].

Рівень розвитку потенціалу підприємства характеризує ,перш за все, такі близьки за значенням але не тотожні поняття, як «ресурси» і «резерви».

У своєму життєвому циклі потенціал підприємства проходить такі ж самі стадії, як і само підприємство. Разом із підприємством його потенціал народжується, збільшується і старіє у ринковому середовищі [3].

Тісний зв'язок потенціалу підприємства з факторами ринку показує те, що він виходить за межі підприємства і стає саме ринковим потенціалом у більш широкому розумінні цього слова.

В сучасній науковій літературі потенціал підприємства широко застосовується науковцями при оцінці ринкової вартості підприємства. Так, приклади визначень «потенціалу» різними науковцями представлені в таблиці 1.

Таблиця 1. - Методологічні підходи до визначення сутності поняття «потенціалу»

Автор, джерело	Сутність підходу
Самоукін А. [1]	Потенціал необхідно розглядати у взаємозв'язку з властивою кожної суспільно-економічної формації виробничими відносинами, що виникають між окремими працівниками, трудовими колективами, а так само управлінським апаратом підприємства, організації, галузей народного господарства в цілому з приводу повного використання їх здібностей до створення матеріальних благ і послуг.
Башук Т.[2]	Розглядає потенціал ринку, або ринковий потенціал і трактує його як величину збуту будь-якого товару або групи товарів всієї галузі на певному ринку протягом певного періоду часу.
Костирко Р.О. [4]	Ступінь використання своїх ресурсів
Савченко М.В.[5]	Складна економічна система функціональних відносин між елементами реального і потенційного рівнів розвитку підприємства, що відбиває його готовність у певний час мобілізувати ресурсні можливості для досягнення поставлених цілей з максимальною ефективністю у процесі оптимальної взаємодії з зовнішнім середовищем
Максимова І. [3]	Розглядає потенціал регіону як систему відносин між виробниками, посередниками і споживачами товарів і послуг.
Ревуцька Л. [3]	потенціал необхідно розглядати у взаємозв'язку з властивою кожної суспільно-економічної формації виробничими відносинами, що виникають між окремими працівниками, трудовими колективами, а так само управлінським апаратом підприємства, організації, галузей народного господарства в цілому з приводу повного використання їх здібностей до створення матеріальних благ і послуг

Ринковий потенціал – це поєднання економічного потенціалу підприємства з його конкурентною позицією на ринку. Тому ми погоджуємося з думкою Касьянова щодо того, що «поняття «ринкового

потенціалу підприємства» є більш широким, ніж поняття «потенціал підприємства» [6].

Рівень і наслідки використання потенціалу підприємства (об'єми виробленої продукції або отриманого доходу (прибутку) визначаються як формою підприємництва та її організаційною структурою.

Література:

1. Должанський І.З. Загорна Т.О., Удалих О.О., Герасименко І.М., Ращупкіна В.М. Управління потенціалом підприємства: Навч. Посібник. К: Центр навчальної літератури, 2006 362 с.

2. Петрович Й.М., Луцак Н.С. Формування конкурентного потенціалу організації на інноваційних засадах. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2011. № 698. С. 3-10

3. Ревуцька Л. Є. Управління розвитком та структура економічного потенціалу галузевого комплексу: теоретичні аспекти. / Л. Є. Ревуцька, Н. М. Корольова, В. В. Чорний. Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер.: Економічні науки : Харків : Вид-во ХНАУ, 2012. №6. URL.:http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vkhnu_ekon/20126/pdf/29.pdf

4. Костирко Р.О. Комплексний підхід до стратегічного аналізу потенціалу фінансово-економічної стійкості господарюючого суб'єкта. Вісник Нац. університету "Львівська Політехніка". Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2007. № 578. С. 141-145.

5. Савченко М.В. Управління економічним потенціалом промислових підприємств : дис. к.е.н.: 08.06.0.1 Харків, 2004. 190 с.

6. Краснокутська Н.С. Моделювання ринкового потенціалу торговельного підприємства. Торгівля і ринок України : зб. наук. пр. Донецьк :ДонДУЕТ, 2009. Вип. 27. С. 192-198. URL.: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Tiru/2009_27/30.pdf

ЯЦУК Г.М.

Донецький державний університет управління

ТАРАСЕНКО О.В.

кандидат економічних наук

Донецький державний університет управління

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Діджиталізація перетворюється на одну з найважливіших конкурентних переваг для організації та економіки у цілому. Під діджиталізацією у вузькому сенсі можна розуміти перетворення та зберігання знань у цифровій формі (у вигляді нулів та одиниць), що дозволяє вільний рух значних обсягів інформації за допомогою електронних пристроїв у найкоротші терміни між людьми по всьому світі для використання у виробництві та управлінській діяльності [1]. У широкому сенсі діджиталізація є організаційною трансформацією, яка супроводжується проникненням цифрових технологій оптимізації та автоматизації бізнес-процесів. Процес діджиталізації передбачає вдосконалення управління виробництвом на основі широкого застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). На думку Б.Паньшина причиною розширення цифрового сегмента є зростання трансакційного сектору, диверсифікації та динаміки економіки, що супроводжується зростанням обсягів унікальних даних, які циркулюють всередині організацій та економіки в цілому[2].

В Україні цифрова трансформація відбувається дещо повільними темпами в порівнянні з розвиненими країнами. Це пов'язано з існуванням низки чинників.

По-перше, це недостатній рівень інформаційної освіченості значної частини населення.

По-друге, це обмеженість фізичного доступу до цифрових систем та технологій та застарілість мережевої інфраструктури. Простіше кажучи доступ до мережі Інтернет. У найбільшій мірі це стосується віддалених сільських районів та маленьких сіл. Доступ до цифрових технологій не є безкоштовним та вимагає певних інвестицій як з боку провайдерів цифрового продукту так і з боку користувачів.

По-третє, це проблема інформаційної безпеки як на індивідуальному рівні, так і на рівні надання інформаційних послуг підприємствами та державою. Головними проблемами у цій сфері є забезпечення конфіденційності та збереження приватних даних. В сучасній Україні міністерствами ведеться багато реєстрів персональних даних громадян, отже постає проблема контролю над тим, який державний орган та до якої

конкретно інформації про громадян має доступ та технічні можливості обмеження несанкціонованого доступу. Також суттєвим є можливість відстеження осіб, які переглядали персональні дані, та могли потенційно використовувати свої службові повноваження для зловживань в інформаційній сфері.

Однак, наведені вище проблеми не є не вирішуваними. Підвищити рівень сприйняття діджиталізації можна за рахунок розробки та реалізації програм інформаційної освіти населення. Підвищити доступність інформаційних мереж можна за рахунок субсидій провайдерам або за рахунок реалізації програм соціального партнерства між органами місцевої влади та компаніями, які будують та підтримують інформаційні мережі. Проблеми інформаційної безпеки можна послабити за рахунок запровадження позитивного досвіду країн – лідерів цифрової економіки та вдосконалення інституціонального забезпечення діджиталізації економіки.

Цифрові технології в Україні повинні бути доступними в організаційному, технічному та фінансово-економічному аспектах. Збільшення доступності та простоти використання інформаційного продукту створить підґрунтя до більш раціонального використання обмежених ресурсів, прискорення економічного зростання та підвищення ефективності економіки в цілому. .

На нашу думку цифрова економіка повинна стати основою розвитку економіки, бізнесу, державного управління, соціальної сфери і всього суспільства. Подолавши існуючі бар'єри цифрової економіки, держава може покращити свої позиції в світовій економіці та підвищити добробут громадян.

Література:

1. Tapscott D. The Digital Economy, McGraw-Hill, 1994, 368p.
2. Паньшин, Б.В. Цифровая экономика: особенности и тенденции развития. Наука и инновации. 2016. Т. 3. № 157. С. 17–20.

Наукове видання

Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції

**"СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОСТІ"**

(м. Маріуполь, 31 травня 2021 р.)

Мови: українська, російська, англійська

Відповідальний за випуск

Балуєва О.В.

Комп'ютерна верстка

Тарасенко О.В.

Підписано до друку 15.06.2021. Формат 60x84/16/ Папір офісний.
Гарнітура Times New Roman Суг. Друк цифровий. Ум. друк. арк. 3,7.
Обл.-вид. арк. 3,4. Наклад 100 прим.

Донецький державний університет управління 87513,
м. Маріуполь, вул. Карпінського, 58